

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

[ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ—ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΑ—ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ]

ΚΕΡΑΘΣΚΟΠΙΚΑΙ ΣΙΤΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΕΙΣ.

Ἐν τῇ Ἀθηναϊκῇ Δημοκρατίᾳ ὑπῆρχε νόμος, ἀπαγορεύων ἐπὶ ποινῇ θανάτου τὴν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου ἀγορὰν πλειοτέρου τῶν πεντήκοντα φορμῶν σίτου. Ἀγνωστος εἶναι ἐπακριδῶς ἡ χωρητικότης τοῦ φορμοῦ· καθὼς ὁμοίως παρατήρει ὁ Böhm, δὲν διέφερε πολὺ τῆς τοῦ μεδίμου, ὅστις ἰσοδυναμεῖ πρὸς 34 περίπου ὀκάδας. Ὅθεν λαμβανομένου τοῦ μέτρος τούτου ὡς βάσεως, οὐδεὶς ἐν Ἀθήναις ἠδύνατο νὰ ἀγοράσῃ ἄνω τῶν 1500 ὀκάδων σίτου. Ἡ ἀπαγόρευσις ἔχει βεβαίως τὴν ἐννοίαν οὐ μόνον τῆς ἐφάπαξ ἀγορᾶς ἀλλὰ καὶ τῆς ἐκ διαλειμμάτων, διότι ἄλλως θὰ ἔδιδεν ἀφθονοὺν ὕλην εἰς καταδολιεύσεις. Τελικὸς σκοπὸς ἦτο ἡ διακώλυσις τῶν καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἄνω τῶν 1500 ὀκ. σίτου ἰδιαιτέρων ἀπαταμιεύσεων διὰ μέσου τῆς ἀγορᾶς, χωρὶς ἐντεῦθεν νὰ περιορίζωνται αἱ ἀνάγκαι τῆς οἰκογενειακῆς καταναλώσεως, αἵτινες ἠδύναντο καὶ εἰς μείζον ἔτι ποσὸν διαδοχικῶς νὰ ἀναβιβασθῶσι.

Ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τῆς ἐξόχου διὰ τὴν Ἀθηναϊκὴν Δημοκρατίαν σημασίας τῶν ἐξωθεν εἰσχομιζομένων δημητριακῶν κερπῶν, ἢ κατὰ τῶν σιταποταμιεύσεων πρόνοια ἀνήκει εἰς σπουδαιστάτην ἐποψίαν τῆς οικονομικῆς τῶν χρόνων ἐκείνων διοικητικῆς. Ὅφειλομεν εἰς τὴν ρητορικὴν τοῦ Λυσίου δεινότατον λόγον κατὰ τῶν σιταποτα-

μειυτῶν τῆς ἐποχῆς του. «Τότε (λέγει), ὦ ἄνδρες δικασταί, πλείστα κερδαίνουσιν οὗτοι, ὅταν ἐπέρχωνται δημόσιαι δυστυχίαι. Οὕτω δὲ ἄσμενοι τὰς συμφορὰς τὰς ὑμετέρας ὁρῶσιν, ὥστε τὰς μὲν πρότερον τῶν ἄλλων πληροφοροῦνται, τὰς δὲ αὐτοὶ πλαστουργοῦσιν, ἢ ὅτι π. χ. ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ ἐναυάγησαν τὰ πλοῖα ἢ συνελήφθησαν ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, ἢ ὅτι οἱ ἐξωτερικαὶ ἀγοραὶ ἐκλείσθησαν, ἢ ὅτι ἐξερράγη πόλεμος. Εἰς τόσον δὲ βαθμὸν ἔχθρας ἀπολήγουσιν ὥστε καὶ ἐν ᾧ χρόνῳ δὲν ἐπιβουλεύονται ἡμᾶς οἱ πολέμιοι, τὸ πράττουσιν αὐτοί. Διότι ὅταν ἔχετε πλείονα ἀνάγκην σίτου, τὸν ὑφαρπάζουσιν οὗτοι καὶ δὲν τὸν πωλοῦσι μέχρι οὗ ἐπιτύχωσι τιμὴν ἀνωτέραν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζουσιν αὐτοί. «Ὡστε ἐνίοτε, εἰρήνης οὐσης, πολιορκούμεθα ὑπὸ τούτων. Γοιαύτην δὲ ἐκπαλαί ἡ πόλις ἐγνώρισεν πανουργίαν καὶ κακόνοιαν παρὰ τοῖς ἀνθρώποις τούτοις, ὥστε ἐνῶ ἐφ' ὅλων τῶν λοιπῶν ὠνίων κατεστήσατε τοὺς ἀγορανόμους φύλακας, ἐπὶ ταύτῃ μόνῃ τῇ τέχνῃ ἰδιαιτέρως σιτοφύλακας διορίζετε. Ἐὰν δὲ πολλάκις ἤδη ἐτιμωρήσατε διὰ τῆς μεγίστης τιμωρίας ἐκ τῶν ἀρχόντων τούτων τοὺς μὴ δυναθέντας νὰ καταστείλωσι τὴν πονηρίαν τῶν σιτοπωλῶν, τί πρέπει νὰ πάθωσιν οὗτοι παρ' ὑμῶν, ὅποτε καὶ τοὺς μὴ δυναμένους νὰ τοὺς φυλάττωσιν ἀποκτείνετε; . . .

«Ἀναμνησθῆτε, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὅτι πολλῶν ἤδη ἐχόντων ταύτην τὴν αἰτίαν θάνατον κατέγνωτε. Νομίζω ὡς πασίγνωστον, ὅτι οἱ περὶ τῶν τοιούτων ἀγῶνες κοινότατοι τυγχάνουσιν ὄντες εἰς τοὺς πολίτας. Θὰ μάθωσιν οὗτοι ὁποῖαν ἔχετε γνώμην περὶ αὐτῶν. Ἐὰν καταδικάσῃτε εἰς θάνατον τοὺς κατηγορουμένους, θὰ καταστῶσι οἱ ὁμότεχνοι τῶν κοσμιώτεροι, εἰάν τοὺς ἀπολύσῃτε, θὰ καταστῶσιν ὅλοι αὐθαδέστεροι. Πρέπει, ὦ ἄνδρες δικασταί, νὰ τιμωρήσῃτε αὐτοὺς οὐ μόνον διὰ τὰ παρελθόντα ἀδικήματά των, ἀλλὰ καὶ παραδείγματος ἕνεκα τῶν μελλόντων. Καὶ πάλιν μόλις τοιοῦτοτρόπως εἶναι ἀνεκτοί. Ἐνθυμηθῆτε ὅτι διὰ

τὴν τέχνην ταύτην πολλοὶ ἐξετέθησαν εἰς κίνδυνον θανάτου, καὶ ὅτι τόσον μεγάλας ὠφελείας ἐξ αὐτῆς ἀπολαμβάνουσιν, ὥστε μᾶλλον προτιμῶσι νὰ δικάζωνται καθ' ἑκάστην περὶ τῆς ζωῆς των ἢ νὰ παύσωσι ἀδίκως παρ' ὑμῶν κερδαίνοντες. «Ὅχι αὐτοὺς παρακαλοῦντας καὶ ἰκετεύοντας ἐλεήσατε, ἀλλὰ τοὺς διὰ τὴν πονηρίαν τούτων ἀποθανόντας ὑμετέρους συμπολίτας.»

Κατὰ πόσον ἐλειτούργησεν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἡ θανατική ποινὴ εἶναι ζήτημα δευτερεύον· τὸ ἀκριβὲς εἶναι, κατ' αὐτὸν ἔτι τὸν ρήτορα, ὅτι ἐν Ἀθῆναις ἡ σιταποταμιευτικὴ κερδοσκοπία ἦτο ὡς ἡ Λερναία Ἰδρα· ὅσον ἀπεκόπτοντο αἱ κεφαλαὶ αὐτῆς, τόσον ἐγεννῶντο νέαι. Ἐν Ῥώμῃ ἦτο ἡπιωτέρα ἡ νομοθεσία· κατ' ἀρχάς οἱ κερδοσκόποι σιταποταμιευταὶ ἐτιμωροῦντο διὰ προστίμου 20 χουσῶν, ἀκολούθως ἀφέθη ὁ προδιορισμὸς τῆς ποινῆς εἰς τὸ δοκοῦν τῶν κριτῶν, ἀργότερον δὲ ἐδιμύοντο οἱ ἀποταμιευόμενοι καρποὶ, κατόπιν δὲ καὶ ὅλη τοῦ σιταποταμιευτοῦ ἡ περιουσία. Ἐπὶ τῶν αὐτῶν περίπου ὁρίων ἀνεπτύχθησαν αἱ μεσαιωνικαὶ νομοθεσίαι, καθ' ἃς ἀπαντῶνται τὸ πρόστιμον καὶ ἡ δήμεσις τῶν ἀποταμιευομένων σιτηρῶν. Ὁ Γαλλικὸς νόμος τῆς 26 Ἰουλίου 1793, ὁ διὰ θανατικῆς ποινῆς τιμωρῶν τοὺς κερδοσκόπους, οἵτινες ἀπεταμίευσον δημητριακοὺς καρποὺς καὶ ἐν γένει τὰ διὰ τὰς πρώτας ἀνάγκας χρειώδη, εἶναι ἀπότομος ὀπισθοδρομήσις πρὸς τὰς σχετικὰς ἐν τῇ Ἀθηναϊκῇ Δημοκρατίᾳ οἰκονομικὰς ἀρχάς.

Ἡ ἐν ἰσχύϊ καὶ παρ' ἡμῖν νομοθεσία διέπεται, κατὰ τὸ κύριον τοῦ προκειμένου θέματος, ὑπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς βιομηχανικῆς ἐλευθερίας. Οὐδεὶς περιορισμὸς ἐπιβάλλεται εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν σιτηρῶν καὶ ἐν γένει τῶν τροφίμων. Ἀπ' ἐναντίας εἰς τοὺς ἐξ ἐπαγγέλματος σιτοπώλας ἐπιβάλλεται ὡς ὑποχρέωσις μέχρι τινὸς ὁρίου ἢ προμήθεια σιτηρῶν, ἀπὸ ἰδεῶν προφανῶς προστατευτικῶν τοῦ κοινοῦ τῶν καταναλωτῶν. Κατὰ τὸ ἄρθρον 386 τοῦ ποινικοῦ νόμου οἱ ἐξ ἐπιτηδεύματος πωληταὶ τροφίμων, ἐπομένως καὶ οἱ σιτοπῶ-

λαι, ὀφείλουσι νὰ προμηθεύωνται τὰ ὑπὸ τῆς ἀρχῆς διατεταγμένα ταμιεύματα· ἐὰν ἄνευ νομίμων κωλυμάτων παρέλειψαν τὴν ὀρισμένην αὐτοῖς προμήθειαν, τιμωροῦνται διὰ προστίμου 30—300 δρ. καὶ ἂν ἡ ἔλλειψις τῶν συνέβη ἐν καιρῷ δημοσίας ταραχῆς ἢ τοιαύτη ἐπέηλθε ἐκ τῆς ἐλλείψεώς των ταύτης τιμωροῦνται περιπλέον διὰ κρατήσεως 1—6 ἐβδομάδων. Ἡ διάταξις αὕτη ὑποθέτει τὴν παρέμβασιν τῆς Ἀρχῆς, πρὸ τῆς ὁποίας δὲν ὑπάρχει διατεταγμένον ταμίευμα καὶ ἐπομένως οὔτε ποινῆ.

Ἄλλ' ἡ παρ' ἡμῶν σιταποταμιευτικὴ ἐλευθερία εἶναι οὐσιωδῶς μονομερής. Ἐπειδὴ ἐν τῇ φύσει τῶν πραγμάτων ἡ ἀποταμιεύσις ἐνεργεῖται ἢ δι' ἀγορᾶς νέων σιτηρῶν ἢ διὰ μὴ πωλήσεως τῶν ὑπαρχόντων, ὁ Ἕλληνας νομοθέτης δὲν εἶναι ἐπίσης γενναῖος πρὸς ἀμφοτέρας τὰς μεθόδους ταύτας. Ἡ τελευταία, ἢτοι τῆς μὴ πωλήσεως ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς σιτεμποροῦς. Κατὰ τὸ ἀπὸ 6 Ἀπριλίου 1835 διάταγμα τιμωροῦνται διὰ προστίμου οἱ ἀποκρύπτοντες καὶ οἱ μὴ πωλοῦντες πρὸς τὸ κοινὸν τὰ παρ' ἑαυταῖς ὑπάρχοντα σιτηρά. Τὸ δὲ πρόστιμον ἀναβιβάζεται ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 585 τοῦ ποινικοῦ νόμου μέχρι 200 δρ. ὅταν ἡ ἀπόκρυψις συμβαίη πρὸς τὴν Ἀρχὴν καὶ ἡ ἄρνησις τῆς πρὸς τὸ κοινὸν πωλήσεως κατόπιν, προστιθεμένης τῆς κρατήσεως τῆς 1—6 ἐβδομάδων ἐὰν ἡ ἀπόκρυψις καὶ ἡ ἄρνησις αὕτη ἐγένοντο ἐν καιρῷ δημοσίας ταραχῆς ἢ ἐπροξένησαν τοιαύτην.

Ἡ λοιπὴ τοῦ ἡμετέρου νομοθέτου ἐπέμβασις εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς σιταποταμιευτικῆς ἀνάγεται μᾶλλον εἰς τὴν διατήρησιν τῶν σιτηρῶν καὶ εἶναι κοινὴ πρὸς ὅλα τὰ τρόφιμα. Τοιοῦτοτρόπως κατὰ μὲν τὸ διάταγμα τῆς 6 Ἀπριλίου 1835 τιμωροῦνται διὰ προστίμου οἱ ἰδιαιτέρας ποιῶντες συμφωνίας πρὸς παρεμπόδισιν τῆς ἐλευθέρως πωλήσεως καὶ κυκλοφορίας τῶν τροφίμων ἐν γένει, κατὰ δὲ τὰ ἄρθρα 585 καὶ 586 τοῦ ποινικοῦ νόμου διὰ προστίμου μὲν μέχρι 200 δρ. τιμωροῦνται οἱ ἀξάνοντες τὴν παρὰ τῶν

πωλητῶν ζητουμένην τιμὴν, οἱ ἀπομακρύνοντες τῆς ἀγορᾶς ἄλλους πωλητάς, οἱ τροφιμοκάπηλοι οἱ ἀγοράζοντες κατ' ὁδὸν τὰ διὰ τὴν ἀγορὰν διωρισμένα τρόφιμα, καὶ οἱ μυστικᾶς συνάπτοντες συμφωνίας μετὰ τῶν πωλητῶν πρὸς ἀναβίβασιν τῆς τιμῆς διὰ προστίμου δὲ μέχρι 300 δρ. τιμωροῦνται οἱ ἐξ ἐπιτηδεύματος τροφιμοπώλαι, ἐπομένως καὶ οἱ σιτοπώλαι, ὅταν συμφωνῶσι μετ' ἀλλήλων νὰ πωλῶσι ἢ περιορισμένως κατὰ χρόνον καὶ τάξιν, ἢ εἰς τιμὰς ὑπερβαίνουσας τὴν παρὰ τῆς Ἀρχῆς τεταγμένην διατίμησιν. Εἰς τὰς ἀνωτέρω τοῦ ποινικοῦ νόμου περιπτώσεις συνεπιβάλλεται καὶ κράτησις 1—6 ἐβδομάδων, ἐὰν συνέβησαν ἐν καιρῷ δημοσίας ταραχῆς ἢ προεκάλεσαν τοιαύτην.

Ἀναλυόμεναι τινὲς τῶν περιπτώσεων τούτων κατὰ βάθος, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἐγγίξουσι τὴν ἐλευθερίαν τοῦ σιτεμπορίου. Ἄλλ' ἡ ἀστυνομικὴ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἔννοια εἶναι προφανής, ἰδιαιτέρως δὲ ἀναπτύσσεται εἰς τὰ ἐξῆς θέματα, τὰ ὅποια ὑπεθυμίζουσι τὰς ὑπὸ τοῦ Λυσίου ἀναφερομένας πλαστοουργίας τῶν ἐν τῇ Ἀθηναϊκῇ Δημοκρατίᾳ σιτοπωλῶν. Κατὰ τὸ ἄρθρον 407 τοῦ ποινικοῦ νόμου τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως διμήνου καὶ διὰ χρηματικῆς ποινῆς 20—200 δρ. ὅστις, σκοπῶν νὰ καταστήσῃ τὴν τιμὴν τῶν πραγμάτων (ἐπομένως καὶ τῶν σιτηρῶν) μείζονα ἢ ἐλάσσονα παρὰ τὴν συνήθη διὰ τῆς ἐλευθέρως συναλλαγῆς ὀρισμένην ἢ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν πώλησιν αὐτῶν, διασπείρει ἐν γνώσει ψευδεῖς φήμας ἢ ἀνύπαρκτα γεγονότα· ἐὰν δὲ τοῦτο ἐγένετο κατὰ προηγουμένην συμφωνίαν μετὰ πολλῶν, ἡ ποινὴ τῆς φυλακίσεως ἀναβιβάζεται μέχρις ἑξ μηνῶν καὶ ἡ χρηματικὴ μέχρι 4000 δραχμῶν.

Ἐν γένει, εἴτε κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς νομοθετικῆς κατὰ τῶν σιταποταμιεύσεων αὐστηρότητος, εἴτε κατὰ τὴν τῆς ἀστυνομικῆς μόνον ἐπ' αὐτῶν παρεμβάσεως τοῦ Κράτους, ἐν γένει τὸ κατ' αὐτὰς κερδοσκοπικὸν ἐμπόριον, ἀφαιροῦν ἐκ τῆς κυκλοφορίας μεγάλας τροφίμων ποσότητας ἵνα τὰς

ἐκθέσει εἰς τὴν ἀγορὰν ἐν τῷ μέλλοντι ὑπὸ ὄρους μείζονος ζήτησεως καὶ ἐπομένως μείζονος τιμῆς δι' ὅλων τῶν συνδυασμῶν τοῦ σκοπούμενου μονοπωλίου, εἶναι ἀντικείμενον συστηματικῆς τῶν λαῶν ἀντιπαθείας καθ' ὅλας τὰς περιόδους καὶ καθ' ὅλας τὰς χώρας. Εἰς καιροὺς ταραχῶδεις ἢ λαϊκῆ ἀπέχθειας περιβάλλει τὸ σιταποταμιευτικὸν ἐμπόριον διὰ πολλῶν κινδύνων καὶ πολλῶν καταστροφῶν. Ἀρκούσι τὰ προεκτεθέντα νομοθετικὰ δείγματα, ἵνα μὴ ἀναγραφῶσι καὶ τὰ συναφῆ χρονικά. Πρέπει δὲ φυσικός τις νόμος νὰ ὑπάρχη ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ἵνα μὴ ἀποδειλιώσιν οὐ εἰς αὐτὸν ὑπηρετοῦντες ἀπὸ τοιούτων δεινῶν. Ἡ οἰκονομικὴ ἱστορία μαρτυρεῖ, ὅτε αἱ περιπέτεια ἤλθον καὶ παρήλθον, οἱ δὲ σιταποταμιευταὶ οὐδέποτε ἔλειψαν ἐκ τῆς ἐμπορικῆς σκηνῆς.

Ἐν τούτοις εἶναι εὐαπόδεικτος ἡ πεπλανημένη βάσις ἐφ' ἧς στηρίζεται ὅλη ἡ κατὰ τῶν σιταποταμιευτῶν ἀπέχθεια. Μήπως ἀπέβη εἰς κακὸν ἢ ὑπὸ τοῦ Φαραῶ ἐνεργηθεῖσα σιταποταμιεύσις κατὰ τοὺς χρόνους τῆς μεγάλης εὐφορίας εἰς ἀντιστήκωσιν τῶν ἐπελθόντων βαρυτάτων δεινῶν τῆς ἐπταετοῦς ἀφορίας; Ἀλλὰ δύναται τις εἰπεῖν, ὅτι τὸ σιταποταμιευτικὸν ἐμπόριον εἶναι ἰδιωτικὴ ἐπιχείρησις, γινομένη πρὸς τὸ συμφέρον τὸ ἀτομικόν. Τί σημαίνει εἰς ἐνδοπότῳ σώζεται καὶ τὸ γενικόν; διότι θεβαίως οὐδεὶς ἐνόησε ἵνα ζήσῃ ἐκ τῶν ἀποταμιευμάτων τοῦ ἄλλου. Καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου ἐπώλει τὸν ἀποταμιευθέντα σίτον τοῦ μάρτυρες οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰακώβ.

Μετά τὴν δικαιολογικὴν δὲ ἐννοίαν τῆς ἐλευθέρως ἀποταμιεύσεως εἰς πᾶν εἶδος προϊόντων, ὅσον ἀφορᾷ τὰ σιτηρὰ ὑπάρχει ἰδιαιτέρα ἐποψις, ἐκ τῆς ὁποίας καὶ αὐτὸς ὁ πεπλανημένος φόβος εἶναι μάταιος ἐντελῶς. Ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἐποχῇ, καθ' ἣν ἡ συγκοινωνία εἶναι τόσον ταχεία, ἀρκεῖ νὰ σημειωθῇ ὑπὸ τοῦ τηλεγράφου σιτοδεία ἐν τινὶ χώρᾳ, ὅπως εὐθὺς ἐκκινήσῃ τὰ περισσεύματα τῆς ἄλλης εἰς βοήθειαν. Ἀπέναντι τοῦ ἀδιακόπου τούτου ἐμπο-

ρικοῦ ρεύματος ἢ δύναμις τῶν σιταποταμιευτῶν εἶναι οὐσιωδῶς μικρά. Αἱ ἀποθήκαι τῶν εὐρίσκονται ἀδιαλείπτως εἰς τὴν ἀνάγκην τοῦ συναγωνισμοῦ πρὸς τὸν ἐκάστοτε εἰσχομιζόμενον σίτον εἴτε ἐξ ἄλλων μερῶν τῆς ἐπικρατείας εἴτε ἐκτὸς αὐτῆς. Ἀπητοῦντο δὲ μυθώδεις Θησαυροὶ ἵνα, ἀγοράζων τις τὸν σίτον ὅλων τῶν ἐνδιαφερομένων εἰς τὸ δοῦναι καὶ λαβεῖν χωρῶν, γίνῃ κύριος πῆς παγκοσμίου, τρόπον τινά, σιταγορᾶς. Ὑπόθεσις δηλαδὴ ἀδύνατος. Τοιοῦτοτρόπως μένει ἡ εὐεργατικὴ μὲν ἐποψις τῆς σιταποταμιεύσεως, ἥτις κινεῖται ὑπὸ τοῦ συμφέροντος, ἰσορροπεῖ διὰ τοῦ συναγωνισμοῦ, καὶ θεραπεύει ὑπὸ τὴν αἰγίδα τούτου τὰς γενικὰς τῶν λαῶν ἀνάγκας.

ΚΑΤΩΤΑΤΗ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ.

Συνήθως ἡ ἐκπαίδευσις διαιρεῖται εἰς κατωτάτην, μέσην καὶ ἀνώτατην. Ὑπολαμβάνω τὴν κατωτάτην ὡς τὴν μᾶλλον τοῦ ἐθνικοῦ σώματος χαρακτηριστικὴν, καθὼς μακαρίζω τὰς χώρας ἐκεῖνας, αἵτινες ἔχουσι οὐχὶ τοὺς πλείονας σοφοὺς ἀλλὰ τοὺς ὀλιγωτέρους ἀγγραμμάτους. Ἡ κατωτάτη ἐκπαίδευσις εἰς τὸ τελευταῖον ἰδίως ἀποβλέπει. Ἐν καλῶς ὀργανισμένη πολιτείᾳ ὅλα τὰ μέλη αὐτῆς πρέπει νὰ ἀναγινώσκωσι τὰς ἐγγράφους παντὸς εἶδους ἐκθέσεις τῆς ἡμερησίας τοῦ ἔθνους ζωῆς. Ἀφ' ἧς κατέστη ἀδύνατον νὰ ἀκούωσιν ὅλοι οἱ πολῖται τὴν ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Πρυκὸς ὀμιλοῦσαν ἐλευθερίαν, κακὸς πολίτης εἶναι ἐκεῖνος ὅστις δὲν ἀνοίγει τοὺς ὀφθαλμοὺς του εἰς τὸ νεώτερον τῆς τυπογραφίας βῆμα.

Υπὸ τὴν ἐποψιν ταύτην σημαντικωτάτη εἶναι ἡ ἀριθμητικὴ ἐν ἐκάστη χώρᾳ ἀνάπτυξις τῶν εἰδότην γραμμάτων. Ἐκτὸς τῆς πολιτικῆς ζωῆς, ἡ ἐπιστημονικὴ, ἡ βιομηχανικὴ καὶ ἐν γένει ἡ κοινωνικὴ ἐπιτυχάνει διὰ τῆς γνώσεως καὶ χρήσεως τῶν γραμμάτων τεραστίους δυνάμεις εἰς περαιτέρω ἐπίδοσιν. Ἐπομένως πρόδηλον εἶναι κατὰ πόσον ἐνδιαφέρει ἡ μελέτη τῶν τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως φυωρίων. Ἐννοῶ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐν αὐτοῖς φοιτῶντων, περὶ τῶν ὁποίων χάρις εἰς τὴν τελευταίαν ἐν Βιέννῃ Ἐκθεσίν (1873) ἀπὸ εἰδικῆς μελέτης τοῦ K. Lonassent, ἔχομεν τὰς ἐξῆς συγκριτικὰς μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐθνῶν πληροφορίας.

Ἐὰν ὑποθέσωμεν νοητὴν τινα ἐκπαιδευτικὴν κλίμακα, ἡ διεθνὴς τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως καταστατικὴ ἐν μὲν τῇ κατωτάτῃ βαθμίδι κατατάσσει τὴν Αἴγυπτον ἐν δὲ τῇ ἀνωτάτῃ τὴν Σαξωνίαν. Τὸ δημοτικὸν σχολεῖον ἐπὶ 100 κατοίκων ἐν μὲν τῇ Αἴγυπτῳ ὑπολογίζει $\frac{1}{10}$ μαθητοῦ, ἐν δὲ τῇ Σαξωνίᾳ $17\frac{1}{2}$. Ἀναλόγως ἴδου πῶς καθ' ἐκάστην χώραν ἀγαπύσσεται τὸ ἀνά χεῖρας φαινόμενον ἐπὶ τῆς αὐτῆς βάσεως τῶν 100 κατοίκων:

Α'.—Αἴγυπτος $\frac{1}{10}$ μαθητοῦ, 86 χιλ. τὸ ὄλον Βενεζουέλα $\frac{1}{10}$ μαθητοῦ.

Β'.—Τουρκία 1 μαθητῆς, 464,000 μαθηταί, τὸ ὄλον, 43,146 δημοτικὰ σχολεῖα: Βρασιλία 4 $\frac{1}{2}$ μαθ. 125,000 μαθ. τὸ ὄλον, 4202 δημ. σχολ.: Παραγουάη καὶ Ἰσημερινὸς 4 $\frac{1}{2}$ μαθ. 34,000 τὸ ὄλον, 790 σχολ.

Γ'.—Ρωσσία 2 μαθ. 1,525,000 τὸ ὄλον, 44033 σχολ.: Σερβία, Ρουμανία καὶ Μεξικόν 2 μαθ.: Πορτογαλία 2 $\frac{1}{2}$ μαθηταί.

Δ'.—Μαρτινίκα, Ἐνώσις, Γουαδελούπα 3 μαθ.: Οὐρουγουάη 3 $\frac{1}{2}$ μαθ. 16,000 τὸ ὄλον, 245 σχολ.

Ε'.—Χιλί 4 μαθ. 28,000 τὸ ὄλον, 4190 σχολ.: Γουιάνα Βρετανικὴ 4 μαθ.

ΣΤ'.—Ἀργεντίνη 5 μαθ. 89,000 τὸ ὄλον: Ἑλλάς 5 $\frac{1}{2}$ μαθ. 79,000 τὸ ὄλον, 1494 σχολ.

Ζ'.—Ἰταλία 6 $\frac{1}{2}$ μαθ. 1,745,000 τὸ ὄλον, 43380 σχολ.

Η'.—Οὐγγαρία 7 $\frac{1}{2}$ μαθ. 1,233,000 τὸ ὄλον, 14550 σχολ.

Θ'.—Ἴρλανδία 8 μαθ. 1,357,000 τὸ ὄλον.

Ι'.—Ἰσπανία 9 μαθ. 1,425,000 τὸ ὄλον, 28382 σχολ.

Αὐστρία 9 μαθ. 1,829,000 τὸ ὄλον, 45200 σχολ.: Νέον Βρούσβικ 9 μαθ. 33,000 τὸ ὄλον, 825 σχολ.

ΙΑ'.—Βέλγιον 11 $\frac{2}{10}$ μαθ. 593,000 τὸ ὄλον, 5641 σχολ.

ΙΒ'.—Μεγάλη Βρετανία 12 μαθ. 3,000,000 τὸ ὄλον 58675 σχολ.: Νορβηγία 12 $\frac{1}{2}$ μαθ. 215,000 τὸ ὄλον, 5500 σχολ.

ΙΓ'.—Γαλλία 13 μαθ. 4,722,000 τὸ ὄλον, 70179 σχολ.: Ὁλλανδία 13 μαθ. 474,000 τὸ ὄλον, 3734 σχολ.: Βαυαρία 13 μαθ. 634,000 τὸ ὄλον, 8200 σχολ.: Σουηδία 13 $\frac{1}{2}$ μαθ. 577,000 τὸ ὄλον, 7528 σχολ.

ΙΔ'.—Πρωσσία 15 μαθ. 3,650,000 τὸ ὄλον, 34000 σχολ.: Γερμανικὴ Αὐτοκρατορία 15 μαθ. 6,000,000 τὸ ὄλον, 60000 σχολ.: Δανιμαρκία 15 μαθ. 250,000 τὸ ὄλον, 2600 σχολ.: Ἑλβετία 15 $\frac{1}{2}$ μαθ. 420,000 τὸ ὄλον, 7000 σχολ.: Βυρτεμβέργη 15 $\frac{1}{2}$ μαθ. 273,000 τὸ ὄλον, 2204 σχολ.

ΙΕ'.—Ἡνωμένα Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς 17 μαθ.: Σαξωνία 17 $\frac{1}{2}$ μαθ. 458,000 τὸ ὄλον, 2267 σχολ.

Ἐὰν ἐπισκοπήσωμεν τὴν κλίμακα ταύτην ἐκ τῆς ἐθνολογικῆς κατ' αὐτὴν ἐννοίας, παρατηροῦμεν ὅτι τὸ μέσον κατέχει ἡ κεντρικὴ καὶ μεσημβρινοδυτικὴ Εὐρώπη, Αὐστρία τοῦτέστι καὶ Ἰσπανία. Ὑπὸ τὴν βαθμίδα ταύτην, ἧτις εἶναι δεκάτῃ τῆς κλίμακος, πολλῶν χωρῶν δύναται τις νὰ σπουδάσῃ τὴν ἱστορίαν καὶ νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν ἑδὸν.

Ἡ Τουρκία κεῖται ἐπὶ τῆς δευτέρας βαθμίδος καὶ ἡ Ρωσσία ἐπὶ τῆς τρίτης· ἐνδεικτικὴ γειτνίασις τοῦ περὶ πολιτισμοῦ παρὰ τὸν Δούναβιν ἀγωνιζομένου νῦν Σλαβο-Τουρκικοῦ ρεύματος. Αἱ ἀρχαῖαι ἐστὶν τῆς γραμματογνωσίας ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ Ἰταλία, κατέχουσι τὴν ἕκτην καὶ ἑβδόμην

βαθμίδα. Πόσον ἐν τούτοις μεγάλη εἶναι ἡ ἐθνολογικὴ μεταβολή, τὴν ὁποίαν μαρτυρεῖ ἡ θεωρία τοῦ ἀνωτέρου τῆς κλίμακος μέρους. Μόλις δύναται νὰ πιστεύσῃ τις, ὅτι οἱ προπορευόμενοι νῦν εἰς τὰ γράμματα, τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰς τέχνας λαοὶ εἶναι ἀπόγονοι τῶν Γαλατῶν, τοὺς ὁποίους ὑπέταξεν ὁ Καῖσαρ, τῶν Κίμβρων τοὺς ὁποίους συνέτριψεν ὁ Μάρκος, τῶν βαρβάρων τοὺς ὁποίους ἀπέστειλε τὸ μυστηριῶδες τῆς ἀνθρωπότητος ρεῦμα ἐκ τῆς ἀρκτικῆς ἀνατολῆς, ἵνα ἀναγκάσῃ τὸν ἐκ τοῦ μαρασμοῦ τῆς διαφορᾶς καὶ τῆς τυραννίας φθειρόμενον παλαιὸν κόσμον.

ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ.

Ἡ καταμέτρησις τῶν γαιῶν συνδέεται ἐπὶ τοσοῦτον πρὸς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἀκινήτου ἰδιοκτησίας, ὥστε μόλις ἡ κοινωνία χωρήσῃ πρὸς τὸ οἰκονομικὸν τοῦτο σημεῖον, εὐθὺς καὶ οἱ γεωμέτραι ἀναφαίνονται, ὅπως χορηγήσωσι τὰς ἀναγκαίας ὑπηρεσίας αὐτῶν. Δύναται μάλιστα νὰ εἴπῃ τις ὅτι ἡ γεωμετρικὴ ἐπιστήμη παρήχθη ἐκ τῆς ἰδιοκτησίας. Πρὸ αὐτῆς οἱ καταμετρηταὶ τῶν ἐκτάσεων δὲν εἶχον λόγον ὑπάρξεως. Πολὺ κατόπιν ἐν ἀνωτέρᾳ πολιτισμοῦ σφαίρα, ἀνέβη ἡ γεωμετρία εἰς τὸ ὕψος τοῦ θεωρητικοῦ δρίζοντος, ἐκ τοῦ ὁποίου ὁ Πλάτων κατεσκεύασε τὸ γνωστὸν ἐπὶ τῆς Οὐρας τῆς Σχολῆς τοῦ ἀξίωμα «μηδεὶς ἀγεωμέτρητος εἰσείτω.»

Γνωστὴ εἶναι ἡ ἐν Αἰγύπτῳ ἀντάπτυξις τῆς γεωμετρικῆς πρὸς βεβαίωσιν τῶν ὁρίων τῶν ἰδιοκτησιῶν, τὰς ὁποίας ἐνιαυσίως ἤνωνε ὁ Νεῖλος διὰ τῶν πλημυρῶν του. Ἐν Περσίᾳ ἐπίσης ὁ προσδιορισμὸς τῶν ἐγγείων ἰδιοκτησιῶν ἐστηρίζετο ἐπὶ πλήρους, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, γεωμετρικοῦ

συστήματος. Γνωστὸν εἶναι τὸ ἰδιότυπον Ἑλληνικὸν καὶ Ῥωμαϊκὸν κτηματολόγιον, μετὰ τῶν θεῶν οἵτινες ἐφύλαττον τὰ ὅρια τῶν ἰδιοκτησιῶν. Ἐξοχώτατοι ὑπῆρξαν ἐν τῇ ἱστορίᾳ οἱ τῆς Ῥώμης γεωμέτραι, ἀγρίπποιστορες, διὰ τὴν αὐστηράν καὶ λεπτολόγον ἀκρίβειαν, μεθ' ἧς προσδιώριζον τὰ διάφορα εἶδη τῶν δημοσίων, κοινοτικῶν, ἱερῶν καὶ ἰδιωτικῶν γαιῶν, καταμετρῶντες, χωρογράφουντες, κατατάσσοντες καὶ ἐκτιμῶντες αὐτὰ, τόσον κατὰ μέρος ὅσον καὶ ἐν γένει καθ' ὅλην τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐπικράτειαν. διότι εἰς τὸ Tabularium αὐτῆς ὑπῆρχε κατατεθειμένον σχέδιον ὀλοκληρωτικὸν ὅλων τῶν ἰδιοκτησιῶν, ἐπὶ χαλκοῦ κεχαρραγμένον, ἀντίγραφον τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε παρ' ἐκάστη κοινότητι, καθ' ὅσον μέρος ἐνδιεφέρετο αὐτῇ, μετὰ ἐξηγήσεων γεγραμμένων ἢ ἐκτετυπωμένων ἐπὶ λιθῶν ὑφασμάτων διατηρουμένων ἐν τοῖς ἀρχείοις (Bureau de la Malle Πολ. Οἰκονομία Ῥωμαίων βιβλ. ἀκέφ. 17).

Ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἡμῶν ζωῇ ἡ γεωμετρικὴ ἀνάγεται εἰς ἰδιαιτέραν κυβερνητικὴν μέριμναν. Ἀνεξαρτήτως τῆς ἐν τοῖς κοινοῖς σχολείοις διδασκαλίας τοῦ κύκλου, τῶν μαθηματικῶν, τὸ διάταγμα τῆς 31 Δεκεμβρίου 1836, ἀπὸ ἱστορικῶν ἐν τῷ προλόγῳ του ἀναμνήσεων κανονίζον τὴν σύστασιν εἰδικοῦ σχολείου ἀρχιτεκτονικῆς, εἰσάγει ἐν αὐτῷ τὸ μάθημα τῆς πρακτικῆς γεωμετρίας. Κατόπιν τὸ διάταγμα τῆς 22 Ὀκτωβρίου 1843, πρὸβαῖνον εἰς τὸν περαιτέρω διοργανισμὸν τοῦ σχολείου τούτου, τὸ ὁποῖον ὀνομάζει πλέον σχολεῖον τῶν τεχνῶν, διαίρει αὐτὸ εἰς τρία τμήματα, τὸ τῶν ἐορτῶν, τὸ καθημερινὸν καὶ τὸ ἀνώτερον. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν γεωμετρικὴν, ἐν μὲν τῷ α' τμήματι εἰσάγει τὰς ἐξηγήσεις γεωμετρικῶν σχημάτων καὶ ἀρχὰς πρακτικῆς γεωμετρίας, ἐν δὲ τῷ β' γεωμετρίαν ἐφηρμοσμένην, ἐν δὲ τῷ γ' χωρομετρίαν μετὰ πρακτικῆς γεωμετρίας. Τοιοῦτοτρόπως τὸ διάταγμα τῆς 29 Ἀπριλίου 1851 ὑπεσχέθη εἰς τοὺς ἐξερχομένους ἐκ τοῦ σχολείου τῶν τεχνῶν μαθη-

τάς ἐπὶ τῷ προσήκοντι ἀπολυτηρίῳ, ὅτι κατὰ προτίμησιν θέλουν διορίζεσθαι βοηθοὶ γεωμετρῶν.

Κατὰ τὰ 1863 διωργανίσθη ἐκ νέου τὸ σχολεῖον τῶν τεχνῶν διὰ τοῦ θεσπίσματος τῆς 26 Αὐγούστου. Καὶ ἐν μὲν τῷ τμήματι τῶν ἐορτῶν σκοπὸς ἐτέθη ἡ τελειοποίησις τῶν ἤδη βιομηχανούντων κατὰ τοὺς λοιποὺς ἐκτὸς τοῦ γεωμετρικοῦ κλάδου, ἐν δὲ τῷ καθημερινῷ τμήματι ἡ μεθοδικὴ ἐκπαίδευσις παιδῶν προωρισμένων διὰ τὴν βιομηχανίαν, τὰς τεκτονικὰς καὶ γεωμετρικὰς ἐργασίας, ἐν δὲ τῷ ἀνωτέρῳ τμήματι καθαρῶς ἡ καλλιτεχνία. Μεταξὺ τῶν μαθημάτων τοῦ ἐνδιαφέροντος τὴν προκειμένην μελέτην δευτέρου τμήματος παρατηροῦμεν ἰδιαίτερώς στοιχειώδη μαθηματικά καὶ τριγωνομετρίαν, περιγραφικὴν γεωμετρίαν καὶ ἐφαρμογὴν αὐτῆς, πρακτικὴν γεωμετρίαν κλπ. Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς κατὰ τὰς ἀπολυτηρίους ἐξετάσεις ἀριστεύοντασ μαθητάς, ὑπόσχεται τὸ θεσπισμα (ἀρθρ. 7), ὅτι θέλουσι προσλαμβάνεσθαι «κατὰ προτίμησιν εἰς δημοσίας ὑπηρεσίας.»

Καὶ ταῦτα μὲν ὅσον ἀφορᾷ τὴν γεωμετρικὴν μὀρφωσιν τῶν ἰδιωτῶν. Ἐν τούτοις ὑπάρχει ἐν τῇ στρατιωτικῇ σφαίρᾳ συστηματικώτερα περὶ τὰ μαθηματικὰ ἀνάπτυξις. Ἐννοῶ τὸ σχολεῖον τῶν Εὐελπίδων, ἐν τῷ ὁποίῳ ἡ γεωμετρικὴ ἐκπαίδευσις, ἐκ τῆς φύσεως τῶν στρατιωτικῶν ἔργων εἰς ἐπίθεσιν καὶ ἀμυναν, ἀποτελεῖ μίαν τῶν κυριωτέρων βάσεων.

Ἐπὶ τοῦ ὅλου δὲν ἐρευνῶ κατὰ πόσον αἱ ἐν ἐνεργείᾳ γεωμετρικαὶ ἐν τῷ τόπῳ γνώσεις ἀνταποκρίνονται πρὸς τὰς ὁσημέραι ἀναπτυσσομένας τῆς κοινωνίας ἀνάγκας. Τοιαύτη ἐρευνα ἀπαιτεῖ νὰ τεθῶσιν ἐπὶ τραπέζης τὰ μέχρι τοῦδε συντελεσθέντα γεωμετρικὰ ἔργα, ἀπὸ τοῦ σχεδίου μέχρι τῆς ἐφαρμογῆς. Ὑποθέτω ὅτι οιἱ agrimensores τῆς Ρώμης ἀπέχουσιν πολὺ τῶν νεωτέρων πολιτικῶν γεωμετρῶν τοῦ νόμου τῆς 2 Ἰουνίου 1860.

Ὁ νόμος οὗτος ὠργάνισε παρὰ τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Οἰκονομικῶν ἰδιαίτερον γεωμετρικὸν κλάδον, περιλαμβάνοντα

10 γεωμέτρας ἀ τάξεως, 10 β' τάξεως, 30 γ' τάξεως ἐν οἷς καὶ οἱ δόκιμοι, καὶ ἰσαριθμούς τοῖς γεωμέτραις βοηθοὺς, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς καταμετρήσεως καὶ χωρογραφῆσεως γαιῶν καὶ φθαρτῶν κτιμμάτων, ὡς καὶ τῆς ἐκτελέσεως πάσης ἄλλης συνδεομένης μετ' αὐτῶν ἐργασίας, ἐν οἷται καθ' ὅσον ἐνδιαφέρεται ἡ δημοσία καθ' ὅλον τὸ κράτος ὑπηρεσία. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν πρὸς τὰς ἰδιωτικὰς ἀνάγκας ἐπικουρίαν τῶν ἀποτελούντων τὸν κλάδον τοῦτον ἐπιστημόνων, ὁ διαθέσιμος αὐτῶν χρόνος εἰς οὐδεμίαν ὑπόκειται ρητὴν ἀπαγόρευσιν· ἀπ' ἐναντίας ὁ γενικὸς σκοπὸς ἔχει τι ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐλαστικόν.

Ἀπὸ δύο πηγῶν συγκροτεῖται ὁ παρὰ τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Οἰκονομικῶν γεωμετρικὸς κλάδος, ἀπὸ στρατιωτικῶν τοῦ μηχανικοῦ καὶ ἀπὸ ἰδιωτῶν. Καὶ ἐπὶ μὲν τῶν τελευταίων ἀπαιτεῖται, ὅπως διορισθῇ τις γεωμέτρης ἢ δόκιμος, ἵνα ὑποβληθῇ προηγουμένως εἰς ἐξετάσεις ἐνώπιον τριμελοῦς ἐπιτροπῆς ἐπιστημόνων στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν διοριζομένης διὰ διατάγματος. Ἐπὶ δὲ τῶν στρατιωτικῶν τοιαύτη προεξέτασις δὲν εἶναι ἀναγκαία· διορίζονται δὲ οὗτοι κατὰ πρῶτον, ἂν μὲν ἀνθυπασπισται, γεωμέτραι τρίτης τάξεως, ἂν δὲ ἀνθυπολοχαγοὶ δευτέρας, ἂν δὲ ὑπολοχαγοὶ πρώτης, μὴ ἀποτελοῦντες κατὰ τὸ διάστημα τῆς παρὰ τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Οἰκονομικῶν ὑπηρεσίας των μέρος τῆς δυνάμεως τοῦ μηχανικοῦ σώματος, καὶ θεωρούμενοι ὡς προσκαίρως εἰς εἰδικὴν ὑπηρεσίαν διωρισμένοι. Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς προβιβασμοὺς, ἀπαιτοῦνται τρία μὲν ἔτη καλῆς ὑπηρεσίας ἐν τῇ β' τάξει διὰ τὴν α', δύο δὲ ἐν τῇ γ' διὰ τὴν β', καὶ ἥμισυ ἐν τῇ γ' ὡς δόκιμος ἵνα διορισθῇ τις γεωμέτρης κατ' αὐτήν. Οἱ γεωμέτραι καὶ οἱ δόκιμοι διορίζονται διὰ διατάγματος, οἱ δὲ βοηθοὶ δι' ὑπουργικῆς διαταγῆς. Τὸ μισθολόγιον ἔχει ὡς ἑξῆς: Γεωμέτρης ἀ τάξεως 180 δρ. κατὰ μῆνα· β' τάξεως δρ. 160· γ' τάξεως δρ. 140· δόκιμος δρ. 90· βοηθὸς δρ. 50.

Καὶ ταῦτα μὲν ὅσον ἀφορᾷ τὴν κοινὴν γεωμετρικὴν ὑ-

πηρεσίαν. Όσάκις όμως απαιτούνται τριγωνομετρικαί και γαιοδοσειακαί έργασιαί, ως βάσις τῶν τῆς λεπτομερείαςκτημολογικῶν καταμετρήσεων, ἀνατίθεται αὐταὶ ἀπὸ εἰδικῆς προνοίας εἰς ἀξιωματικοὺς τοῦ μηχανικοῦ προσδιοριζομένους διὰ διατάγματος καὶ λαμβάνοντας τὰς ἀποδοχὰς τῶν παρὰ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν.

Ἀνεξαρτήτως τῆς ἀνωτέρας ταύτης γεωμετρικῆς, ἡ κοινὴ ὑπηρεσία τοῦ γεωμετρικοῦ ἡμῶν κλάδου σημειοῦται ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ 1877 ἀντὶ ἐτησίας δαπάνης δρ. 64080, ἐκ τῶν ὁποίων 5460 διὰ τὸν προϊστάμενον τοῦ κλάδου, 2160 διὰ τὸν ὑπόλοχαγὸν εἰσηγητὴν, 15120 διὰ 7 γεωμέτρας ἀ τάξεως, 13440 διὰ 7 γεωμέτρας β' τάξεως, 13200 διὰ 10 γεωμέτρας γ' τάξεως, καὶ 15000 δι' ἐνδεχομένην αὐξήσιν γεωμετρῶν πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν περὶ φυτειῶν καὶ διανομῆς τῶν ἐθνικῶν γαιῶν νόμων. Ποὺ οἱ δόκιμοι καὶ οἱ βοηθοὶ; Δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν περὶ τῆς ἐλλείψεως καὶ τῆς ἀρμονικῆς ἐνεργείας ἐκ τοῦ ἀρθροῦ 2 τοῦ ἀπὸ 11 Ἰουλίου 1867 διατάγματος, κατὰ τὸ ὁποῖον διὰ πᾶσαν μὲν καταμέτρησιν χορηγοῦνται δύο βοηθοὶ, διὰ τὰς καταμετρήσεις δὲ τῶν ὁδῶν καὶ ὑδραυλικῶν ἔργων, μετὰ χωροσταθμῆσεως, τρεῖς. Ὡστε ἡ μὲν θεωρία προνοεῖ, ἡ δὲ πρακτικὴ διαστρέφει.

ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν δήμων τῆς Ἑλλάδος συνδέεται πρὸς γενικωτάτην τῆς διοικητικῆς ἐννοίαν. Ἐν πρώτοις ἕκαστος δήμος περιέχει πλείονα τοῦ ἐνὸς χωρίου, τὰ πλεῖστα δὲ

τούτων περιλαμβάνουσι πλείονας τῶν 300 κατοίκων. Ἐνῶ δὲ τοιοῦτοτρόπως εἶναι διαμεμοιρασμένος ὁ πληθυσμὸς τῆς ἡμετέρας ἐξουχῆς, ὁ νόμος τῆς 27 Δεκεμβρίου 1833 ἀναγράφει τὴν θεμελιώδη ἀρχὴν (ἀρθ. 4), ὅτι «πᾶν χωρίον ἔχον τοῦλάχιστον 300 κατοίκους δύναται νὰ σχηματίσῃ ἴδιον δῆμον μὲ ἰδίαν δημοτικὴν ἀρχήν.» Ὅθεν ὑποθέτω ὅτι ἀντὶ 358 δήμων, τοὺς ὁποίους μαρτυρεῖ ἐν Ἑλλάδι ἡ ἐπομένη ἐξ ἐπισήμου πηγῆς (Ὑπουργεῖον Ἑσωτερικῶν) καταγραφῆ, ἠδύνατο ὁ τόπος νὰ διαιρεθῆις τριπλασίους καὶ τετραπλασίους. Θὰ εἰπῆ τις, ὅποτος κυκεῶν! Ἀπαντῶ: Ἀφήσατε τὰς κοινότητας νὰ ρυθμίσωσι κατὰ τὸ δοκοῦν τὰ παντοειδῆ συμφέροντά των. Θὰ ἰδῆτε ὅτι τὰ γνωρίζουσι καλλίτερον.

Ἐν τῷ προκειμένῳ μελετήματι δύο ἐπιδιώκονται σκοποὶ: ἀφ' ἐνὸς μὲν ἡ γνῶσις τῆς ἐν ἐκάστη δημοτικῇ περιφερίᾳ διανομῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ, δηλαδή τῆς ψυχῆς τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας, ἀφ' ἐτέρου δὲ ἡ θέσις, τρόπον τινά, τοῦ προμνηθέντος πολιτειακοῦ ζητήματος, τοῦ πολλαπλασιασμοῦ ἢ τοιούτων δημοτικῶν κέντρων ὑπὸ τὴν πρακτικωτάτην τῶν ἀριθμῶν ἐποψίν. Πρέπει τις ἐν γένει πρῶτον νὰ γνωρίσῃ τὰ ὑπάρχοντα καὶ ἔπειτα νὰ σχεδιάσῃ ἐπὶ τῶν μελλόντων. Ὡς βάσις ἐν τῇ καταστατικῇ ταύτῃ τῶν Ἑλληνικῶν δήμων θεωρεῖα χρησιμεύει ἡ ἀπογραφὴ τοῦ 1870. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐν τισὶ δημοτικαῖς περιφερείαις παρατηρουμένην μεταξὺ τῶν δημοτῶν καὶ τῶν κατοίκων ἀριθμητικὴν δυσαρμονίαν, πρέπει αὕτη νὰ ἀποδοθῆ ἐν μέρει μὲν εἰς τὰς ἐξωθεν παροικήσεις καὶ τὰς πρὸς τὰς ἐξω ἀποδημίας, ἐν μέρει δὲ εἰς τὴν τοπικὴν ἐκλογικὴν, ἣτις πολλὰ εὕρισκει συμφέροντα ἀπὸ τοιαύτης ἢ τοιαύτης τῶν δημοτολογίων διασκευῆς. Ἰδιαιτέρως σημειοῦνται οἱ κάτοικοι τῶν πρωτεύουσῶν τῶν δήμων, ἵνα χρησιμεύσῃ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ὡς γενικὸν γνώρισμα τῶν συγκεντρωτικῶν τάσεων τοῦ ἡμετέρου πληθυσμοῦ καθ' ἅπασαν τὴν χώραν:

Νομός	Ἐπαρχία	Δῆμος	Δημόται	Κάτοικοι	Πρωτεύουσαι	Κάτοικοι		
					Δήμων			
Ἀττικὴ καὶ Βοιωτία	Ἀττικῆς	Ἀθηναίων	30747	43107	Ἀθήνησι	44510		
		Πειραιῶς	4326	11047	Πειραιεὺς	10963		
	Μαραθῶνος	Μαραθῶν	2920	2464	Μαραθῶν	429		
		Κρωπίας	4662	4781	Μαρκόπουλον	1228		
		Ἐρωπίων	2022	2096	Σκάλα	1146		
		Λαυρίου	2332	3700	Κερατιὰ	1514		
		Φυλῆς	1868	1809	Καλύβεια	1282		
		Ἀχαρνῶν	2896	2915	Μενίδι	2017		
		Αἰγίνης	Αἰγίνης	Αἰγίνης	6353	5683	Αἶγινα	1773
				Ἀγκιστρίου	447	420	Μεγαλοχώριον	183
		Μεγαρίδος	Μεγαρέων	Μεγαρέων	4214	4093	Μέγαρα	4023
				Σαλαμῖνος	4097	3950	Σαλαμίς	2789
Ἐλευσίνος	4055			3715	Μάνδρα	2243		
Εἰδυλίας	...			1863	Βύλεια	1863		
Ἐρυθρῶν	...			1328	Κρεκούκιον	...		
Λεβαδείας	Λεβαδείας			5055	5130	Λεβαδεία	4067	
	Ἀραχωΐας	Ἀραχωΐας	2742	2731	Ἀράχωβα	2731		
		Πέτρας	2880	3139	Ἁγ. Γεώργιος	363		
		Χαιρώνειας	1829	2348	Δαύλεια	1032		
		Ὀρχομενοῦ	1894	1861	Σκριποῦ	476		
		Διστομίων	2982	2913	Διστομον	1239		
		Θηβῶν	Θηβαίων	Θηβαίων	5528	5273	Θῆβαι	3050
				Θεσπιῶν	3988	3978	Βάγια	916
			Θισβῆς	Θισβῆς	3281	3336	Δομβραῖνα	1098
				Πλαταιῶν	2092	2002	Καπαρέλι	706
			Αὐλίδας	Αὐλίδας	1227	1562	Μεγάλα Χάλια	501
Τανάγρας	2985			2867	Χλεμποτσάρι	358		
Ἐββοία	Ἀκραϊφνίου	Ἀκραϊφνίου	1202	1693	Καρίστα	288		
		Χαλκίδ. Χαλκιδέων	10705	11135	Χαλκίς	6447		
	Μεσαπίων	Μεσαπίων	2399	2737	Ψαχνά	888		
		Αἰλιαντίων	6136	5954	Στενή	900		
	Κηρέως	Κηρέως	...	2195	Μαντούδιον	..		
		Νηλέως	...	3770	Ἁγία Ἄννα	1101		

Νομός	Ἐπαρχία	Δῆμος	Δημόται	Κάτοικοι	Πρωτεύουσαι	Κάτοικοι	
					δήμων		
	Αἰγίνης	Αἰγίνης	Αἰγίνης	2685	2825	Αἶγινα	1424
			Ν. Φαρῶν	1494	402	Νέα Φαρά	381
Ἐπερωρίου	Ἐπερωρίου	Ἐπερωρίου	8566	8909	Ἐπερωρίον	2679	
		Αἰδηψίων	2381	2306	Αἰδηψός	484	
Ἐββοίας	Κυρυστίας	Κυρυστίας	4703	4685	Κύρμη	3217	
		Κοτυλαίων	3918	3761	Καλιμαρειάναί	577	
		Κονίστριον	3042	2334	Κονίστριαις	413	
		Αὐλώνος	4117	3961	Αὐλωνάριον	681	
		Δυστίων	4078	4130	Ἀλιβερίον	750	
		Στόρων	2680	2716	Στόρα	561	
		Καρυστίων	...	6384	Κάρυστος	981	
		Μαρμαρίου	...	2236	
		Σκύρου	3090	3029	Σκύρος	3029	
		Σκοπέλου	Σκοπέλου	4299	3850	Σκόπελος	2750
Φθιώτιδ. καὶ Φωκιδ.	Φθιώτιδος	Φθιώτιδος	3000	2878	Σκιάθου	2788	
		Γλώσσας	1308	1289	Πλατάνη	990	
		Ἀλονήσου	378	360	Ἀλονήσος	360	
		Λαμίας	6283	5310	Λαμία	4873	
		Ἰπάτης	5332	5432	Ἰπάτη	1593	
		Ν. Μιζέλης	769	786	Ν. Μιζέλα	715	
		Πετιλαετῶν	1480	2167	Σούρπη	972	
		Κρ. Λαορίσσης	1663	1866	Γαρδικίον	1001	
		Φαλάρων	2779	3248	Στυλῆς	1413	
		Ἐρακλειωτῶν	3211	3677	Ἀλπόσπητα	156	
Παρνασίδος	Παρνασίδος	Παρνασίδος	1068	1353	Λιανοκλάδι	315	
		Μακρακώμης	4140	4317	Βαρυμπόπη	438	
		Τυμφρηστοῦ	3973	3593	Μαυρίλου	246	
		Σπερχειάδος	6497	6370	Ἁγᾶ	502	
		Ἀμφίσσης	7826	6234	Ἀμφίσσα	4463	
		Γαλαξειδίου	4112	4579	Γαλαξειδίον	4127	
		Μυονίας	2221	2231	Ἁγ. Εὐθυμία	1009	
		Καλλιέων	3304	3185	Μαυρολιθάριον	871	
		Παρνασσίων	1540	1400	Τοπόλια	867	
		Κρίσσης	2782	2647	Χρυσόν	1478	
Ἐββοίας	Ἐββοίας	Ἐββοίας	1778	1765	Δεσφίνα	1746	
		Δωριέων	4824	4706	Γραβιά	581	
		Ἀταλάντης	3226	2759	Ἀταλάντη	1263	
	Ἀταλάντης	Ἀταλάντης	2820	2919	Μαρτίνον	...	
		Νέας Πέλλης	799	856	Κάτω Πέλλη	97	

Νομός	Ἐπαρχία	Δῆμος	Δημόται	Κάτοικοι	Πρωτεύουσα δήμων	Κάτοικοι
		Δαφνουσίων	4664	4775	Διβαρνάταις	840
		Θρόνιου	1403	1798	Θρόνιον	205
		Θερμοπυλῶν	4976	2327	Μῶλος	724
		Δρυμίας	3560	3526	Δαδίων	2741
		Ἐλατείας	...	2068	Ἐλάτεια	600
		Τιθρέας	...	2333	Βελίτσα	...
Δωρίδας		Λίγυτιου	3376	3117	Λοιδωρίκιον	809
		Υαλας	3064	3021	Γρανίτσα	1198
		Κροκυλίου	3515	3131	Πεντάγιον	802
		Βορμέας	3063	3089	Ἀρτασίνα	1325
		Ποτιδανείας	2467	2177	Παλαιοζάριον	778
		Θίνεδνος	2443	2431	Κλιμάκια	446
		Τολοφῶνος	3335	3221	Βιτρινίτσα	692
Ἀκαρνανία καὶ Αἰτωλία	Μεσολογγίου	Μεσολογγίου	6446	7481	Μεσολογγίου	5714
		Ὠλεναίας	1947	1990	Σταμνά	782
		Μακρυετίας	4235	4203	Γαβαλοῦ	385
		Αἰτωλικῶν	2510	3089	Αἰτωλικῶν	2964
		Παραχελωτ.	1922	2434	Νεοχώριον	1282
Βάλτου		Ἀμβρακίας	4169	3964	Κραθασταρᾶς	1535
		Ἰδομένης	4707	4614	Δουνίτσα	438
		Θνάμου	3503	3425	Σύντακνον	1373
		Στράτου	2064	2024	Λεπενσῦ	1139
Ἰριγωνίας		Ἀγρινίου	5024	6105	Ἀγρινίου	4273
		Θέρμου	3731	2788	Παραβόλα	256
		Πάμφιας	3694	3829	Κεφαλόβρυσον	331
		Ἀμβρακίας	1731	1731	Μπερίκος	244
Ἰβητανίας		Καρπενησίων	6958	6680	Καρπενήσιον	1437
		Ἀγραιῶν	6076	5777	Κεράσοβον	761
		Κτημενίων	5252	4649	Φουρνά	1069
		Παρακαμπυλίων	3019	2820	Ἅγιος Βλάσις	817
		Ἀπεραντίων	4038	4002	Γρανίτσα	731
		Ἀρακυνθίων	3387	3175	Προυσᾶς	969
		Καλλιδρομητῶν	6648	5913	Κρικέλλων	1231
Ναυπακτίας		Ναυπάκτου	4436	4326	Ναύπακτος	901
		Προσγίου	3309	2962	Πλάτανος	1099
		Ἀποδοτίας	5309	4824	Λομποτινὰ	705
		Ὀφιονίας	3132	3111	Βοῦτσα	514
		Πυλῆνης	2306	2270	Σίμου	398
		Κλεπαίδας	3610	3565	Κλεπά	922

Νομός	Ἐπαρχία	Δῆμος	Δημόται	Κάτοικοι	Πρωτεύουσα δήμων	Κάτοικοι
		Παρρυνηίων	4174	4161	Κόνισσα	1014
	Βονιτζής	Ἀνακτορείων	5622	5864	Βόνιτσα	1649
	καὶ	Ἀστακοῦ	3937	4008	Ἀστακῆς	1035
	Ξηρομέρου	Οἰνιάδος	2171	2328	Κατοχή	1081
		Σολίου	2088	1989	Μότικας	232
		Ἐχίνου	4812	4790	Κατόυνα	952
Ἀχαΐα καὶ Ἠλίας	Πατρῶν	Πατρῶν	22738	26190	Πάτρα	16644
		Τριταίας	4495	4478	Προστοβίτσα	586
		Δύμης	6150	5899	Κάτω Ἀχαΐα	584
		Ἐρινιοῦ	3108	3126	Σαλμενίκου	373
		Φαρῶν	6682	6834	Χαλανδρίτσα	691
Αἰγιαλείας	Αἰγίου	Αἰγίου	8775	8854	Αἶγιον	3936
		Αἰγείρας	2534	2394	Ἀρφαρά	...
		Βουρῶν	1603	1516	Διακοπτὸν	...
	Καλαβρύτων	Καλαβρύτων	3286	2272	Καλάβρυτα	956
		Καλλιφωνίας	2466	2401	Κέρτζη	1211
		Σουδενῶν	1699	1694	Σουδενά	527
		Ἀρσανείας	2652	2510	Σοπωτὸν	906
		Παίων	2933	2923	Στρέζοβα	1203
		Ψωφίδος	3623	3368	Λειθάρτσι	1258
		Κραθίδος	1851	1799	Ποταμιά	451
		Κλειτορίας	4056	3930	Μαζείζα	918
		Λευκασίου	3786	3812	Λυκούρια	1136
		Κερπινῆς	5303	5200	Κερπινή	697
		Λαπαθῶν	4945	4849	Μάντσι	336
		Φελλόης	2664	2592	Σελιάνα	488
		Νωνάκριδος	2490	1354	Σόλος	178
Ἠλείας	Αετρίνων	Αετρίνων	11622	13578	Πύργος	6140
		Λαμπείας	7239	6885	Δίβρη	1599
		Ὀλυμπίων	7269	7120	Κριεκούχιον	744
		Ὠλίνης	3463	3428	Καράτουλα	249
		Βουπρασιῶν	2682	2817	Μανωλάδα	...
		Μυρτουπτιῶν	6658	6621	Λεγαίνά	1718
		Πηγείων	4733	4713	Δελίμπαλη	791
		Ἠλίδος	5947	5904	Γαστούνη	1061
Ἰρραδία	Μυρτινείας	Τριπόλεως	12789	11477	Τρίπολις	7020
		Φαλάνθου	5136	4113	Πιάννα	544
		Κορυθίου	4034	4038	Ἀγιοργίτικα	553
		Ὀρχομενοῦ	4223	4204	Λεβίδι	1826

Νομός	Ἐπαρχία	Δῆμος	Δημόται	Κάτοικοι	Πρωτεύουσα δήμων	Κάτοικοι	
		Καλτεζῶν	2233	2419	Καλτεζαί	294	
		Μανθουρέας	2552	2550	Βλαχοκερασιά	4293	
		Μαντινείας	5395	5343	Πικέρι	518	
		Νάσων	1696	4713	Δάρα	878	
		Τεγέας	6337	6429	Πιαλί	...	
		Βαλτετσίου	4603	4548	Καντρέβα	...	
	Κυνουρίας	Θυρέας	2362	2342	Ἄστρος	4307	
		Βρασιῶν	2332	2262	Πραστές	406	
		Δολιανῶν	4443	4323	Δολιανὰ	4323	
		Τανίας	4597	4477	Καστρί	4466	
		Πάρνωνος	3979	3825	Ἅγιος Πέτρος	3244	
		Βερβαίνων	4689	4540	Βέρβαινα	4120	
		Γλυππίας	2098	4844	Παλαιολόφειον	953	
		Λυμναίου	5842	5375	Λεωνίδειον	4008	
		Σελινοῦντος	3933	3745	Κοσμάς	4717	
		Γορτυνίας	Δημητσάνης	6294	5746	Δημητσάνα	2225
	Τρικολώνων		3684	3656	Στεμνίτσα	2248	
	Γόρτυνος		4734	4333	Καρύταινα	4189	
	Λαγκαδίων		4353	4447	Λαγκαδία	3581	
	Κλειτορός		4183	3764	Βαλτεσινίκον	4472	
	Τροπαίων		4374	4274	Βερβίτσα	4240	
	Ἡραίας		4565	4454	Παλοῦμπα	392	
	Νυμφασίας		3679	4969	Βυτίνα	4403	
	Ἐλευσίνος		5504	5412	Κοντοβάζενα	4202	
	Μυλάοντος		2683	4794	Μαγούλιανα	888	
	Μεγαλοπόλεως	Θελπούσης	4909	4895	Χώρας	270	
		Μεγαλοπόλεως	4269	4297	Σινάνου	879	
		Φαλαισίας	6464	6439	Λεοντάριον	520	
	Λακωνία	Λυκοσούρας	6804	6689	Ἴσαρι	4309	
		Δακεδαίμονος	Σπάρτης	10256	10686	Σπάρτη	2699
			Κροκεῶν	3044	3074	Λεβέτσοβα	4253
			Οἰνοῦντος	5792	5027	Βρέσθονα	4406
			Θεραπνίων	4994	5235	Χρύσαφα	706
			Βρυσεῶν	4536	4384	Ἀναβρυτή	4327
			Σελλασίας	2338	2489	Προυλιά	4037
			Πελλάνης	4120	3999	Γεωργίτσιον	4836
			Τρινασοῦ	4365	4440	Σκάλα	543
			Καστορίου	2740	2724	Καστανιά	4472
			Μελιτίνης	2829	2745	Ἅγιος Νικόλαος	526
		Φελλίας	2493	2071	Γοράνοι	673	

Νομός	Ἐπαρχία	Δῆμος	Δημόται	Κάτοικοι	Πρωτεύουσα δήμων	Κάτοικοι
		Γερωνθῶν	4869	4874	Γεράκι	1075
		Φάριδος	3562	3708	Ἐπρωκάμπι	944
	Γυθείου	Γυθείου	3477	3477	Γύθειον	4994
		Μαλευρίου	4299	4230	Πάνιτσα	692
		Καρυοπόλεως	2465	2167	Σκουτάριον	...
		Κολοκυνθίου	2454	2395	Κότρωνα	262
		Λαγείας	2466	2048	Αἰγεία	643
		Οἰτύλου	7758	7044	Ἀρσούπολις	984
	Οἰτύλου	Ἄβιας	5292	5023	Κάμπος	498
		Καρδαμύλης	3697	3524	Καρδαμάλη	286
		Λεόκτρου	6661	6384	Πλάτσα	672
		Μέσσης	4986	4601	Κίτσα	540
		Μονεμβασίας	3598	3374	Μονεμβασία	520
		Βοιῶν	4293	4199	Νεάπολις	733
	Ἐπίδαφου	Ζάρακος	3442	3345	Κρεμαστή	726
		Ἐλούς	2964	3244	Ἀπιδέα	492
		Ἀσωποῦ	4780	4802	Μολάαι	952
		Καλαμών	9459	9441	Καλάμαι	6327
	Μεσσηνίας	Θουρίας	4848	4682	Καμάρι	4347
		Ἄριος	3722	3647	Ἀσλάναγα	4425
		Ἀμφείας	3488	3449	Ἀρφερό	4057
		Ἀλαγονίας	4076	3810	Τσέρνιτσα	...
		Παμίσου	5445	6592	Νησίον	5397
	Μεσσηνίας	Εὔας	4460	4377	Ἀνδροῦσα	642
		Ἀριστομένους	3634	3634	Ἀριστομένης	234
		Οἰχαλίας	5978	5965	Μελιγαλά	662
		Ἰθώμης	3920	3848	Μαυρομμάτι	340
		Ἀνδανίας	5204	5146	Διαβολίτσι	469
	Πυλίας	Πυλίων	3544	3733	Πύλος	4115
		Κολλωνίδων	5279	5208	Κορώνη	1956
		Κορώνης	3399	3382	Λογκά	563
		Μεθώνης	3360	3650	Μεθώνη	955
		Βουφράσου	4979	4973	Χαντσά	364
	Ταυρικής	Κυπαρισσίας	4400	4574	Κυπαρισσία	2959
		Ἐράνης	4717	5225	Φυλιατρά	4483
		Φλεσιάδος	2903	3000	Λιγουδίτσα	1948
		Δωρίου	4393	4335	Σουλιμιά	1047
		Αὐλώνας	3294	3250	Σιδηρόκαστρον	556
	Τριπύλης	5327	5267	Σελᾶ	272	

Νομός	Ἐπαρχία	Δῆμος	Δημόται	Κάτοικοι	Πρωτεύουσαι δήμων	Κάτοικοι		
		Πλαταμώδους	3400	3403	Γαργαλιάνοι	2254		
Ἰολυμπίας		Ἀνδριτσαίνης	7490	7845	Ἀνδριτσαίνα	4896		
		Ἀλιφάρας	3732	3659	Ζάχα	720		
		Σκιλλοῦντος	3790	3799	Κρέστενα	647		
		Πώλακος	2862	2938	Ἀγουλινίτσα	1759		
		Ἀρήνης	3899	3543	Τσορβατζή	354		
		Φιγαλλίας	4654	4388	Ζούρτζα	1338		
Ἀργολίς καὶ Κορινθία	Ναυπλίας	Ναυπλίων	7781	8343	Ναύπλιον	3958		
		Μηδείας	3594	3308	Μέρυπακα	623		
		Μινώας	509	317	Τολόν	268		
Ἄργους		Ἐπιδαυρίων	4823	4544	Νέα Ἐπιδαυρος	4197		
		Ἀλάσης	4254	4343	Αυγουριών	4457		
		Ἀργείων	44908	40620	Ἄργος	8981		
		Ἀλέας	2588	2535	Τάτσι	236		
		Αυραίας	2625	2587	Κάτω Μπέλεσι	728		
		Προσυναίων	2120	2067	Πασιλά	...		
		Υσιῶν	2124	2427	Ἀχλαδόκαμπος	4333		
		Μυκηνῶν	2223	2202	Κουτσσπόδι	4463		
		Κορινθίας		Κορινθίου	5961	6047	Νέα Κόρινθος	4862
				Σικυῶνος	4504	4547	Κιάτον	578
Στυμφαλίας	3943			3894	Καλιάνοι	254		
Νεμέας	3059			3188	Ἅγιος Γεώργιος	4437		
Πελλήνης	3060			2994	Κλημέντι	844		
Περαχώρας	2490			2463	Περαχώρα	4479		
Σολυγείας	3009			2699	Σοφικόν	2007		
Φενεοῦ	3640			3357	Γκούρα	834		
Εὐρωστίνης	2522			3040	Δερβένιον	210		
Κλειωνῶν	2789			2774	Χιλιομόδιον	...		
Τρικαλῶν	5885			5609	Τρίκαλα	4606		
Σπυριῶν καὶ Ἐρμιονίδος	Σπυριῶν			Σπυριῶν	9766	8443	Σπέρτσι	8443
				Κρανιδίου	9252	8439	Κρανιδιον	7485
Ἐρμιονίδος				Ἐρμιόνης	2145	2014	Ἐρμιόνη	4849
		Διδύμων	4025	4026	Δίδυμοι	4026		
Ἰθράς καὶ Τροιζηνίας	Ἰθράς	Ἰθράς	44684	7428	Ἰθρα	7380		
		Τροιζήνης	8844	7020	Πέρος	6035		
		Μεθάνων	2039	4946	Κουνουπίτσα	326		
Κυθρήρων	Κυθρήρων	Κυθρήρων	6470	5647	Κάτω Φανάρι	462		
		Ποταμίων	5053	5020	Κύθηρα	999		
		Ποταμίδος			Ποταμίδος	4242		

Νομός	Ἐπαρχία	Δῆμος	Δημόται	Κάτοικοι	Πρωτεύουσα δήμων	Κάτοικοι
Κυκλάδες	Ἐρμούπολης	Ἐρμούπολις	11313	20996	Ἐρμούπολις	20996
		Σύρου	4189	5484	Σύρος	4914
		Μυκόνου	4885	4163	Μύκονος	3147
Κέας		Κέα	4597	3789	Κέα	3762
		Κύθνου	2113	1484	Κύθνος	1438
		Δρυοπηδός	1331	1234	Δρυοπηδός	1234
		Σερίφου	2341	2180	Σερίφος	1837
Ἄνδρου		Ἄνδρου	9019	7440	Ἄνδρος	4674
		Κορθίου	6800	6441	Ὄρμος Κορθίου	...
		Γαυρίου	6216	5793	Γαύριον	581
Τήνου		Τήνου	5408	4124	Τήνος	2028
		Πανόρμου	3096	2998	Πύργος	1478
		Σωσθενίου	1896	1778	Στενή	406
Νάξου		Περαίας	2135	2122	Κώμη	399
		Νάξου	2245	2082	Νάξος	1957
		Βίβλου	4049	3856	Γολποδές	626
		Τραγαίας	4131	3850	Χαλαί	169
		Ἀπειρανθίας	4788	4720	Ἀπειρανθός	1590
		Πάρου	3312	2507	Παροικία	1917
		Μαρπίσσης	4192	4169	Τσιπιδός	726
		Ναούσης	1528	1579	Νάουσα	1134
		Κορωνίδος	2237	2118	Κορμακίη	1144
		Υφίας	4680	4701	Λεῦκαι	1701
Θήρας		Θήρας	6496	5143	Φηρά	4387
		Καλλιθέης	4086	3906	Πύργος	1140
		Ἐμπορείου	3329	3225	Ἐμπορείον	1481
		Οἴας	2787	2509	Οἶα	2509
		Θηρασίας	723	671	Ποταμίδος	225
		Ἰου	2558	2130	Ἰός	2130
		Ἀμοργοῦ	2558	2198	Χώρα	1389
		Ἀνάφης	849	729	Ἀνάφη	720
		Διγιάτης	4339	4396	Διγιάδα	648
		Μήλου		Μήλου	3622	3490
Ἀδάμαντος	677			713	Ἀδάμας	621
Κερώλου	1268			1124	Κίμωνος	1085
Φολεγάνδρου	1093			1038	Φολεγάνδρος	1038
Σελίνου	881			763	Σέλιος	763
Σίφνου	4051			3656	Ἀπολλωνία	895

Νομός	Ἐπαρχία	Δῆμος	Δημόται	Κάτοικοι	Πρωτεύουσαι Δῆμων	Κάτοικοι
Κέρκυρα	Κερκυράς	Κερκυραίων	21841	24091	Κέρκυρα	15452
		Διαποντίων	1645	1638	Ὀθωνοί	875
	Μέσης	Ποταμογειτόνων	3836	3303	Ποταμός	1288
		Μεσοχωριτών	8518	8342	Καστελλάνοι	760
		Παρελείων	1371	1338	Γιαννάδες	819
		Μελιτιέων	3329	3325	Βουνιαπάδες	90
	Ὀσους	Λευκιμμάϊων	5453	5446	Ῥιγκλάδες	...
		Ἀπηλιωτῶν	5603	5593	Σκριπερόν	917
		Ἀμφιπαγιτῶν	4364	4360	Μαγουλάδες	722
		Ἀκρολοφίτων	2303	2310	Καρουσάδες	1060
Ἐπιζεφυρίων		3302	3317	Ἅγιοι Δούλοι	395	
Κασσωπείων		4626	4611	Πιρίθεια	624	
Παξῶν	Γαϊανῶν	Ἰστοναίων	4856	4792	Ἀρκαδιάδες	171
		Λακκιωτῶν	2116	1826	Γάϊος	299
	Λευκάδος	Λευκαδίων	1977	1756	Λογχοί	1721
		Σφακιωτῶν	6040	5989	Λευκάς	2065
		Καρυῆς	1791	1740	Λάζαράτα	310
		Ἐξάνθειας	3444	3363	Καρυά	1571
		Ἀπολλωνίων	1672	1623	Ἄνω Ἐξάνθεια	538
		Εὐγῆρου	3087	2987	Ἅγιος Πέτρος	907
		Ἐλλομένου	2537	2514	Σύβρος	444
		Ταφίων	1787	1748	Κατωγῶρι	522
Κεφαλ. νηρία	Κεφαλονιάς	Ταφίων	951	928	Μεγανήσιον	...
		Κρανίων	9328	9454	Ἀργοστόλιον	8106
	Κεφαλονιάς	Λιβαθοῦς	10484	9862	Μεταξάτα	543
		Διληνάτων	5402	5262	Διληνάτα	2201
		Ὀμαλῶν	3244	3128	Βαλσαμάτα	1129
		Ἐλιοῦ	2108	2000	Χιονάτα	...
	Πάλλης	Πρόννων	3656	3652	Ἀσπρογέρακα	...
		Αἰξουρίου	...	8080	Αἰξούριον	5031
		Ἄνωγητῶν	...	4345	Μονοπωλάτα	...
		Κατωγητῶν	...	4826	Χανδάτα	...
Θηνιάς		3182	3095	Καρδακάτα	453	
Σάμης		Σαμαίων	4686	4470	Αἰγιαλός	111
Σάμης	Πυλαραίων	4537	4292	Ἅγια Εὐφημία	...	
	Ἄσου	4506	4435	Ἄσος	853	
	Δολιχίου	3597	3577	Φισκάρδον	98	

Νομός	Ἐπαρχία	Δῆμος	Δημόται	Κάτοικοι	Πρωτεύουσαι δήμων	Κάτοικοι
Ψαλῶν	Ψαλῶν	Ψακησίων	4856	4491	Ψάκη	3372
		Νηριτίων	1691	1645	Κιόνιον	972
		Πολυπορτίων	2461	2403	Κάτω Σταυρός	453
		Καρνίων	1377	1334	Κάλαμος	822
Ζάκυνθος	Ζακύνθου	Ζακύνθου	20868	20480	Ζάκυνθος	17516
		Ψωρίδος	3591	3675	Βανάτον	629
		Ὀπιταϊδῶν	2397	2316	Μαγαράδων	1260
		Ναφθίων	2577	2519	Κόιλιομένος	674
		Ἐλάτου	2802	2764	Βολίμαις μέσον	706
		Ἀρτεμισίων	2289	2215	Μέγα Γαλάρον	315
		Ἀρκαδίων	3123	3166	Ἄνω Γεράκαριον	903
		Λιθακιάς	2988	3201	Πισυρόντα	796
		Ἰριαίων	2006	2027	Καταστάριον	1251
		Μεσογαίων	2172	2194	Σκουλικάδων	802

Ἐκ τῆς καταγραφῆς ταύτης τῶν δήμων τῆς Ἑλλάδος παρατηροῦμεν ὅτι 146 περιλαμβάνονται ἐν τῇ Πελοποννήσῳ, 93 ἐν τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι καὶ 146 ἐν ταῖς περίξ ἀμφοτέρων μικραῖς καὶ μεγάλας νήσους. Ὑπὸ τὴν ἐποψὴν τῆς λόγῳ πληθυσμοῦ κατατάξεως τῶν δήμων τούτων, κατὰ τὸ ἄρθρον 7 τοῦ ἀπὸ 27 Δεκεμβρίου 1833 νόμου, 12 ἀνήκουσιν εἰς τὴν α' τάξιν (ἄνω τῶν 10 χιλ. δημοτῶν), 275 εἰς τὴν β' τάξιν (ἄνω τῶν 2 χιλ.) 71 εἰς τὴν γ' τάξιν (ἔλαττον τῶν 2 χιλ.).

Ἡ σημασία τῆς κατὰ τόπους συγκεντρώσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ ἀναφαίνεται ἰδιαιτέρως ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐν ταῖς δημοτικαῖς πρωτεύουσαις κατοίκων. Τοιοῦτοτρόπως εἰν ὑποθέσωμεν, ὅτι πόλεις μὲν πρέπει νὰ ὀνομασθῶσιν αἱ ἄνω τῶν 3000 κατοίκων περιλαμβάνουσαι, κωμοπόλεις δὲ αἱ ἄνω τῶν 1000 καὶ χωρία οἱ περιέχοντες ἔλαττον τῶν 4000 ψυχῶν συνοικισμοί, ἢ ἀνωτέρω καταγραφῆ ἀποδεικνύει ὅτι ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχουσι α) 2 πόλεις ἄνω τῶν 20 χιλ. κατοίκων, 4 ἄνω τῶν 10 χιλ. 13 ἄνω τῶν 5 χιλ. καὶ 20 ἄνω τῶν 3 χιλ.—β) 20 κωμοπόλεις ἄνω τῶν 2 χιλ. καὶ 104 ἄνω τῶν 1000. Ὅσον ἀφορᾷ τὰς χωρικὰς πρωτεύουσας, ἀφίεται ὁ συνυπολογισμὸς αὐτῶν μετὰ τῶν λοιπῶν τῆς ἐξοχῆς χωρίων.

ΤΟΥΡΚΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ.

Τὸ δίκαιον τῶν ἐθνῶν δύο εἶδη ἀποκλεισμῶν ἐπιγνώσκει. Τὸ μὲν εἶναι ἀπλῶς ἐμπορικόν, τὸ δὲ πολεμικόν. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον συνίσταται εἰς τὴν ἀνευ κηρύξεως πολέμου ἀπαγόρευσιν τῆς ἐμπορικῆς ἐπιμιξίας τοῦ ἀποκλειομένου ἔθνους μετ' ἐκείνου ὅπερ ἀποκλείει τοιοῦτοι ἐμπορικοὶ ἀποκλεισμοί, πηγάζοντες ἐκ βαρειῶν αἰτιάσεων τοῦ ἀποκλείοντος ἔθνους κατὰ τοῦ ἀποκλειομένου, ἀπαντῶνται διάφοροι, ὡς π.χ. ὁ ἐν ἔτει 1827 ἀποκλεισμός τῶν Τούρκικων παραλίων ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ρωσίας. Τὸ δὲ ἕτερον εἶδος τῶν ἀποκλεισμῶν, ἢτοι τῶν πολεμικῶν, ἀναγόμενον εἰς τὰς βαρυτέρας τῶν διεθνῶν διενέξεων, συνδέεται στενῶς πρὸς τὴν ἱστορίαν τῶν πολέμων, καὶ συνίσταται εἰς τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς ἐμπορίας οὐ μόνον μεταξὺ τῶν ἐμπολέμων ἐθνῶν ἀλλὰ, μέχρι τινῶν ὁρίων, καὶ μεταξὺ τοῦ ἀποκλειομένου ἔθνους καὶ τῶν οὐδετέρων.

Ἀμφότερα τὰ εἶδη ταῦτα τῶν ἀποκλεισμῶν στηρίζονται εἰς τὸ δικαίωμα ἐκάστου ἔθνους, ἵνα μετερχόμενον τὰς ἀρμοζούσας αὐστηρότητας ἐπιτύχῃ ἐπὶ τέλος τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἀξιώσεων αὐτοῦ, ἢ δικαιολογικῆ τῶν ὁποίων σημασία διαφεύγει τὸν σκοπὸν τοῦ προκειμένου θέματος. Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς πολεμικοὺς ἀποκλεισμοὺς, ἡ τελευταία τοῦ δικαίου τῶν ἐθνῶν κεφαλαιώδης ἀνάπτυξις διὰ τῆς ἐν Παρισίοις συνθήκης τοῦ 1856, παρεδέχθη τὴν ἀρχὴν ὅτι ἐὰν δὲν εἶναι οὗτοι πραγματικοί, οὐδεμίαν συνέπειαν δύνανται νὰ ἔχωσι. Ἀπαιτεῖται ὅπως θεωρηθῇ πόλις τις, φρούριον, λιμὴν καὶ ἐν γένει εἰδικῶς τις περιορισμένος χώρος ὡς ἀποκεκλεισμένος, ἀπαιτεῖται ἵνα πράγματι ἡ ἀποκλείουσα ἐπικράτεια ἔχῃ ἐνώπιον αὐτῶν πολεμικὴν δύναμιν ἀποχρῶσαν εἰς παρεμπόδισιν τῆς εἰσόδου καὶ ἐξόδου. Ἐπομένως ἢ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος πρα-

κτικῆ τῆς Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας εἰς ἀμοιβαίαν ἐν ταῖς πολέμοις αὐτῶν ἀπαγόρευσιν παντὸς ἐμπορίου καθ' ὅλας τὰς χώρας τῶν, καὶ τὰς συμμαχικὰς, καὶ ἐκείνας, προσῄεται ἡ Ἀγγλικὴ προκήρυξις τῆς 7 Ἰανουαρίου 1807, ἐν αἷς ἐπεκράτει ἡ Γαλλικὴ πολιτικὴ, ἀνήκει εἰς τὴν ὀπισθοδρομικὴν τοῦ κοσμοκρατορικοῦ πείσματος περίσδον. Τὸ ἀκριβὲς εἶναι ὅτι σαφεστέρα ἦτο ἡ ἰδέα, τὴν ὁποίαν πρὸ 20 ὄλων ἑκατονταετηρίδων εἶχε περὶ πολεμικῶν ἀποκλεισμῶν Δημήτριος ὁ πολιορκητῆς, ὅταν οὗτος ἐπὶ τῆς πολιορκίας τῶν Ἀθηνῶν «ναῦν τινα λαβὼν (λέγει ὁ Πλούταρχος) ἔχουσιν σίτον καὶ εἰς ἀγούσαν τοῖς Ἀθηναίοις ἐκρέμασε τὸν ἔμπορον καὶ τὸν κυβερνήτην, ὥστε τῶν ἄλλων ἀποτρεπομένων διὰ φόβον, σύντονον λιμὸν ἐν ἄστει γενέσθαι.»

Ἡ διὰ τῆς τελευταίας διεθνούς ἀναπτύξεως εἰδικευσίς τῶν ἐπὶ τοῦ καθολικοῦ ἐμπορίου συνεπειῶν τοῦ πολεμικοῦ ἀποκλεισμοῦ πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς μία τῶν μεγαλειτέρων προόδων τῆς ἀνθρωπότητος. Ἀφοῦ ὁ πόλεμος εἶναι ἀπαραίτητον δεινόν, σημαντικώτατον εἶναι κατόρθωμα ὁ περιορισμός τῶν καταστροφῶν του. Ὅθεν ὑπολαμβάνω τὸν ἐπὶ τοῦ ἐνεστῶτος Ρωσσο-Τουρκικοῦ πολέμου προκηρυχθέντα ὑπὸ τῆς Τουρκίας ἀποκλεισμόν τῶν Ρωσικῶν παραλίων ὡς λίαν ἐξετάσιμον ὑπὸ τὴν ἐποψίν ταύτην. Ἐν πρώταις καθ' ὅσον ὁ ἀποκλεισμός οὗτος ἀποβλέπει εἰς μὴ εἰδικῶς ὀρισμένας θέσεις, προφανῶς ἐξέρχεται τῶν ὁρίων τοῦ νεωτέρου δικαίου τῶν ἐθνῶν. Περιοριστέον ἐπομένως τὸ ζήτημα εἰς μόναν ἐκείνας τὰς πολεμικὰς ἢ ἐμπορικὰς θέσεις, πόλεις, λιμένας κτλ. ἐπὶ τῶν ὁποίων συγκεκριμένως ἐκηρύχθη ὁ ἀποκλεισμός. Ἐπειδὴ δὲ, ὡς εἶδομεν, οὐδαμῶς ἀρκεῖ ἡ περὶ ἀποκλεισμοῦ αὐτῶν προκήρυξις ἀλλ' ἀπαιτεῖται πραγματικὴ δύναμις καθ' ἐκάστην ἀποκεκλεισμένην θέσιν ἵνα ἐπιβάλλῃ τὸ πολεμικὸν σέβας, ἐγείρεται ἡ ἀπορία πῶς κατὰ θάλασσαν μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐπικαίρων σημείων τῶν Ρωσικῶν ἀκτῶν ὑπάρχει σταθερὰ συγκοι-

νωνία, και μάλιστα τοῦ ἀνησυχωτέρου εἶδους διὰ τὸν ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ Τουρκικὸν στόλον, ὅστις βεβαίως οὐδὲν μέχρι τοῦδε ἠγωνίσθη ἀξίον τῆς φήμης ἣν ἀξιοῖ, καὶ τῶν κολοσαίων Ἀγγλικῶν κεφαλαίων, τὰ ὅποια κατὰ τὴν τελευταίαν εἰκοσαετίαν κατεβρόχθισεν.

ὑποθέτω ὅτι ὁ στόλος οὗτος, καθ' ὅσον αἱ τρικυμῖαι δὲν τὸν ἀναγκάζουσι νὰ ναυλοχῇ, χρησιμεύει μᾶλλον εἰς τὴν ὑπεράσπισιν τῶν Τουρκικῶν ἀκτῶν καὶ τὴν μεταξὺ Ἀρμενίας καὶ Βουλγαρίας στρατιωτικὴν συγκοινωνίαν. Ὅλαι αἱ περὶ ἀποκλεισμοῦ τῶν Ρωσικῶν παραλίων ἐλπιδες στηρίζονται οὐχὶ εἰς τὴν ἐνώπιον αὐτῶν ὑπαρξίν τῆς προσηκούσης δυνάμεως, ἀλλ' εἰς τὰ στενὰ τοῦ Βοσπόρου. Ἐπειδὴ ἡ Τουρκία κατέχει αὐτὰ, ἅμα πλοῖον τι ἐκ τῆς Μεσογείου θαλάσσης διέλθῃ διευθυνόμενον πρὸς τὴν Ἀζοφικὴν, εὐκόλον εἶναι εἰς τὸ πρῶτον πολεμικὸν ἀτμοκίνητον, ἵνα εἰδοποιούμενον παρακολουθήσῃ τὰ ἔχνη τοῦ διαβάτου καὶ ἐπὶ τέλους ἐνεργήσῃ, ὅπου τῆς θαλάσσης ἐγκρίνη, τὴν σύλληψιν αὐτοῦ. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Εὐξείνος πόντος μεταβάλλεται εἰς λίμνην Τουρκικὴν, ἐναντίον τοῦ ἄρθρου 2 τῆς ἐν Παρισίοις συνθήκης τοῦ 1856, τὸ ὅποion «ἐξουδετέρωσεν αὐτὸν καὶ ἀφῆκε τὴν εἴσοδον τοῦ ἐλευθέρου εἰς τὴν ναυτιλίαν ὅλων τῶν ἐθνῶν.»

Γοιᾶυτη ἀξίωσις εἶναι πλήρης ἄρνησις τῆς πρακτικῆς ἐννοίας τοῦ νεωτέρου δικαίου τῶν ἐθνῶν. Τὰ ἀποτελέσματα ἀποκαλύπτονται ἀπὸ τῶν κατωτέρω λείαν ἐνδεικτικῶν ἀριθμῶν τῆς κινήσεως τοῦ λιμένος Κωνσταντινουπόλεως, μεταξὺ δύο χρονικῶν τοῦ ἔτους 1877 σημείων, ἐξ ὧν τὸ μὲν εἶναι πρὸ τοῦ ἐν λόγῳ ἀποκλεισμοῦ, τὸ δὲ μετ' αὐτὸν πρόσφατον, ἦτοι τῆς 24 Ἀπριλίου καὶ τῆς 25 Ὀκτωβρίου. Κατὰ τὰς πληροφορίας τῆς ἐν Κ]πόλει Λιμενικῆς Ἀρχῆς ἡ κίνησις τῆ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν τούτων περιέλαβεν α) 8 ἀφίξεις ἀτμοκινήτων τὸ ὅλον Ἀγγλικῶν, προερχομένων 1 ἐκ Newcastle, 1 ἐκ Newport, 1 ἐκ Μασσαλίας, 1 ἐκ Βενετίας, 1 ἐκ Γενούης, 1 ἐκ Παλέρμου, καὶ 2 ἐκ Πορτ-Σαϊδ,

διευθυνομένων 2 εἰς Σουλινά, 2 εἰς Ταϊγάνι, 4 εἰς Νικολάεφ, 1 εἰς Κέρτζι, 1 εἰς Πότι καὶ 1 εἰς Κωνσταντινούπολιν· β') 15 ἀφίξεις ἰστιοφόρων, ἐξ ὧν 8 Ἑλληνικά, 6 Ἰταλικά καὶ 1 Αὐστριακόν, προερχόμενα 1 ἐκ Λιβόρνου, 2 ἐκ Κέττης, 1 ἐκ Καστελαμάρε, 3 ἐκ Μασσαλίας, 1 ἐκ Νεαπόλεως, 1 ἐκ Κατανίας, 2 ἐκ Γενούης, 1 ἐκ Πόρου καὶ 1 ἐκ Πειραιῶς, ἅπαντα ἄνευ φορτίου διευθυνόμενα τὸ πλεῖστον πρὸς τὰ Ρωσικὰ παράλια· καὶ γ') 13 ἀναχωρήσεις ἰστιοφόρων, ἐξ ὧν 11 Ἑλληνικά καὶ 2 Ἰταλικά, 5 ἄνευ φορτίου, ἦτοι 4 διὰ Βραϊλαν, 1 διὰ Κωνσταντζα, 3 διὰ Ταϊγάνι, καὶ 8 μετὰ φορτίου, ἦτοι 4 διάφορα διὰ Πάτρας καὶ 7 δημητριακοὺς καρποὺς, 3 διὰ Μασσαλίαν, 3 διὰ Φαλημοῦθ, 1 διὰ Βενετίαν.—Ἀπέναντι τοιαύτης κινήσεως, τῆς ὁποίας ἡ ποικιλία τῶν διευθύνσεων ἐξηγεῖ τὴν ἰδιαιτέραν εὐρωστίαν, ἀναγομένη εἰς τὴν ἐπὶ τῆς διεθνούς ἐμπορίας ἄκραν σημαντικότητα τοῦ Βοσπόρου, ἡ δευτέρα τῶν ἀπὸ τύχης συγκρινομένων δύο ἡμερῶν παριστᾶ τὴν ἐπομένην ἐν τῷ λιμένι Κωνσταντινουπόλεως κατάπτωσιν: 1 ἀφίξις ἀτμοκινήτου ἐκ Πλυμοῦθ καὶ 2 ἀναχωρήσεις ἰστιοφόρων Ἑλληνικῶν, 1 διὰ Τραπεζοῦντα καὶ 1 διὰ Γιβραλτάρ.

Αἱ ἀνωτέρω λεπτομέρειαι μαρτυροῦσιν, ὅτι αἰδεῖναι συνέπειαι τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἐπιβαρύνουσι κατὰ πρῶτον λόγον τὴν Ἑλληνικὴν ναυτιλίαν, κατόπιν δ' αὐτῆς τὴν Ἀγγλικὴν καὶ τὴν Ἰταλικὴν. Γοιᾶυτη κατάστασις πραγμάτων δὲν δύναται νὰ εἶναι εἰς ἀπεριόριστον χρόνον ἀνεκτή. Συνδυαζομένη πρὸς τὴν ὑπάρχουσαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη οἰκονομικὴν καχεξίαν τῆς παραλίου πρὸ πάντων Εὐρώπης, θέλει δεινώσει εἰς ὑπερβολὴν τοὺς ὅρους αὐτῆς. Ὡστε ἐξ ἁπαντος πρέπει ἢ κατὰ τὸν Βόσπορον Κυβέρνησις νὰ εὕρῃ διέξοδον, τὴν ὁποίαν ἡ γεωγραφικὴ θέσις τῆς καθιστᾶ λείαν πρόχειρον. Εἶναι ἡ ἐξῆς.

Βεβαίως δὲ ἐννοεῖ ἡ Τουρκία, ὅτι ἔχει ἐπὶ τέλους τὴν δύναμιν, ἵνα καταδικάσῃ διαρκῶς εἰς ἀσιτίαν τὴν μὴ πο-

λειμούσαν αὐτῇ δυτικὴν Εὐρώπην, ἀποκλείουσα διὰ τοῦ Βοσπόρου τὰς Ρωσικὰς διεξόδους τῶν σιτηρῶν καὶ τὰς πρὸς ἀνταλλαγὴν αὐτῶν πεμπομένας τῆς κοινῆς χρήσεως πραγματείας. Καὶ ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν δὲ αὐτῆς τοιαύτη πολιτικὴ δὲν δύναται ἢ νὰ συντελέσῃ εἰς χειροτέρευσιν. Ἀπόδειξις ἢ ὡς ἐκ τῆς παρεμποδίσεως τοῦ προαιωνίου ἐμπορικοῦ ρεύματος κατάπτωσις τῶν δημοσίων ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰσπράξεων. Ἐν τούτοις ἐὰν ἡ Τουρκία περιορίζετο εἰς μόνην τὴν καταδίωξιν τοῦ πολεμικοῦ λαθρεμπορίου, θὰ ἦτο καὶ εἰς ἀλιθροστέραν καὶ οἰκονομικωτέραν ὁδόν.

Κατὰ πρῶτον λόγον, ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἐκ τῆς Μεσογείου θαλάσσης προμηθείας τοῦ πολεμικοῦ λαθρεμπορίου, ἐπειδὴ αὐταὶ ἐξ ἅπαντος θέλουσι διαβῆ διὰ τοῦ Βοσπόρου, ἢ κατὰ τοῦτον ἀστυνομικὴ ἐπίσκεψις παριστᾷ βεβαιωτάτην εὐκολίαν εἰς τὴν ἐξουδετέρωσιν πάσης βλαβεραῆς τῇ Τουρκίᾳ πολεμικῆς ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ εἰσαγωγῆς. Τοιαύτη κατὰ τοῦ πολεμικοῦ λαθρεμπορίου ἐνέργεια τῶν ἐμπολέμων ἐπικρατειῶν ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τοῦ δικαίου τῶν ἐθνῶν ἐν τῇ ἀνοικτῇ θαλάσσῃ, πολὺ δὲ περισσότερον πρὸ τῶν θυρῶν αὐτῶν. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὰς ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ κινήσεις τῶν πολεμικῶν τῆς Ρωσσίας προμηθειῶν, ὁ Τουρκικὸς στόλος μὴ ἀποδείξας μέχρι τοῦδε τὴν ἰκανότητα τοῦ ἀποκλείειν καὶ βομβαρδίζειν, δύναται νὰ περιορισθῇ εἰς τὸ ἔργον τοῦ ἐπισκέπτεσθαι καὶ καταδιώκειν, ἐφ' ὅσον αἱ περιστάσεις ἐπιτρέπουσιν.

Ὅτι δύναται νὰ βλάπτῃ, τό γε νῦν ἔχον, τὰς πολεμικὰς τῆς Τουρκίας ἐπιχειρήσεις δὲν εἶναι ἢ πρὸς τὰ Ρωσικὰ παράλια προσέλευσις κενῶν πλοίων πρὸς φόρτωσιν σιτηρῶν διὰ τὴν Εὐρώπην, οὐδὲ τῆς ἀπολέμου ἐμπορικῆς ἐπιμιξίας αἱ ἐν τῇ μεταξὺ Ρωσσίας καὶ Εὐρώπης πρακτικῇ λείαν ἐκκαθαρισμέναι κατὰ τὸν Εὐξείνῳ Πόντον σχέσεις. Ἀρκεῖ δὲ νὰ ἀποβλέψῃ τις εἰς τὴν μεταξὺ Ρωσσίας καὶ Τουρκίας διανομὴν τῶν ἀκτῶν τῆς θαλάσ-

σης ταύτης, ὅπως πεισθῇ κατὰ πόσον τὸ ὑπάρχον μέτρον τοῦ ἐν ταῖς πράγμασι ἀκανονίστου ἀποκλεισμοῦ διαφθείρει ἐν τῇ ὅλῃ διαταράξει τοῦ ἐμπορίου καὶ αὐτῶν τῶν ὑπο τὸ Τουρκικὸν σκῆπτρον χωρῶν τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν. Ἀπ' ἐναντίας ἡ ἀνωτέρω ἀναπτυχθεῖσα εἰδίκευσις τῆς Τουρκικῆς ἐνεργείας κατὰ μόνου τοῦ πολεμικοῦ λαθρεμπορίου εἶναι ἀλήθεια, τὴν ὁποίαν τὸ δίκαιον τῶν ἐθνῶν, ἡ πολιτικο-οἰκονομικὴ, καὶ αἱ ἰδιαιτέρας τῆς χώρας καὶ τῆς ναυτικῆς ἀυνάμεός της περιστάσεις ἐπιβάλλουσι.

ΣΟΥΒΑΙΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΑΙ.

Εἶναι παρατηρήσειος ἀξία ἡ γεωγραφικὴ ἐμφάνισις τοῦ τραπεζικοῦ συστήματος τῆς νεωτέρας Εὐρώπης. Τῷ 1157 μ. Χ. συνιστᾶται ἡ Τράπεζα τῆς Βενετίας, τῷ 1407 ἡ τῆς Γενούης, τῷ 1609 ἡ τοῦ Ἀμστερδὰμ, τῷ 1619 ἡ τοῦ Ἀμβούργ, τῷ 1668 ἡ τῆς Στοκχόλμης, τῷ 1694 ἡ τοῦ Λονδίνου. Νομίζει τις ὅτι ἡ τραπεζικὴ οἰκονομία περιέρχεται τὰς ἀκτὰς τῆς Εὐρώπης, ἀπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης εἰς τὴν Βαλτικὴν καὶ τὴν Βόρειον, ἵνα περιζώσῃ τὴν ἀναγεωθεῖσαν ἡπειρὸν καὶ προβιάσῃ αὐτὴν εἰς τὸ στάδιον τῆς νεωτέρας χρηματιστικῆς.

Ἐν τῇ ὁδῷ ταύτῃ ἡ Τράπεζα τῆς Στοκχόλμης ἐλκύει ἰδιαιτέρως τὴν προσοχὴν, διότι εἶναι ἡ ἀρχαιοτάτη πασῶν ὡς πρὸς τὴν ἐκδοσιν τῶν τραπεζικῶν γραμματίων, δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἡ μήτηρ τῆς βραδύτερον ἐν Γερμανίᾳ ἀναπτυχθείσης ἐπακινή του οὐπίστεως, καὶ ἐχρησίμευσεν ὡς γόνιμος διδάσκαλος, ἐκ τῶν μαθημάτων τοῦ ὁποίου παρήχθησαν κατὰ τὸν ἡμέτερον αἰῶνα ἐν Σουηδίᾳ αἱ λεγόμεναι ἀλλήλ λέγγυοι Τράπεζαι, Enskilda-Bank. Περὶ τῶν τελευταίων τούτων ἡ παροῦσα μελέτη.

Τὸ τραπεζικὸν προνόμιον εἶναι ἀλλότριον τοῦ ἀναχαι-
ρας θέματος. Ὁ Σουηδὸς νομοθέτης ἐκανόνισε τὴν ὁδὸν
χωρὶς νὰ δέσῃ τοὺς πόδας τῶν θελώντων ἐπ' αὐτῆς νὰ βα-
δίωσι. Τοιοῦτοτρόπως κατὰ τὸ 1830 ἐσχηματίσθη ἡ πρῶ-
τη Ἀλληλεγγυος Τράπεζα ἐν Υἱελῶν, ἔκτοτε δὲ μέχρι τῆς
σήμερον ἀνέβη ἐν Σουηδία ὁ ἀριθμὸς τῶν τοιούτων Τρα-
πεζῶν εἰς 28. Ἴδου ἐπὶ τίνων βάσεων λειτουργεῖ ὁ θεσμός·
Ἐν πρώτοις ἀποβλέπει οὗτος πρὸ πάντων εἰς τὴν ἐκδοσιν
κυκλοφορούντων τῆ ὄψει τραπεζικῶν γραμματίων. Ἐκά-
στη κανονικῶς ὠργανισμένη Τράπεζα δύναται νὰ ἐκδίδῃ
τοιαῦτα μέχρι τοῦ ἀθροίσματος, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖται ἐκ
τοῦ μετοχικοῦ τῆς κεφαλαίου, ἐκ τῶν παρὰ τῆ κεντρικῆ
Τραπεζῆ τῆς Ἐπικρατείας καταθέσεων αὐτῆς, ἐκ τῶν
μέχρι τοῦ ἡμίσεος μετοχικοῦ κεφαλαίου ἀναβαινόντων ἀ-
νοικτῶν λ)σμῶν καὶ ἐπὶ ἐνεχύρω προκαταβολῶν τῆς, καὶ
ἐκ τῶν νομισματικῶν καὶ ἄλλων εἰς πολύτιμα μέταλλα ἀ-
ποταμιευμάτων τῆς. Τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια ἐξαργυροῦν-
ται εἰς ἐγγύρια νομίσματα, εἶναι δὲ δεκτὰ μεταξὺ τῶν
Ἀλληλεγγύων Τραπεζῶν ἐπὶ ἀμοιβαιότητι, καθ' ὠρισμέ-
νας ἡμέρας ἀνταλλασσόμενα μεταξὺ αὐτῶν.

Πρὸς σύστασιν Ἀλληλεγγύου Τραπεζῆς, ἐκδιδούσης τρα-
πεζικὰ γραμμάτια, ἀπαιτεῖται συνεταιρισμὸς τριάκοντα
τούλάχιστον κεφαλαιούχων, ὄλων πολιτῶν Σουηδῶν, καὶ
κεφάλαιον μετοχικὸν ἀνώτερον τοῦ ἐνὸς ἐκατομμυρίου
κρονοῦ, ἧτοι 1,550,000 δραχμῶν, (kr.=1,55 dr.), κατα-
τιθέμενον ὀλόκληρον εἰς ἀξίας ἀσφαλεῖς, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ
τρία τέταρτα εἰς ἀκινήτους κτήσεις. Μεταξὺ τῶν μετόχων
ὑφίσταται ἀλληλεγγύη· ἐν τούτοις ἄνω τοῦ προμνησθέν-
τος ἀριθμοῦ τῶν τριάκοντα εἶναι δεκτοὶ καὶ ἑτερόρρυθμοι
συνέταιροι, δηλαδή ἀπλοῖ χρηματοδότη, ἐνεχόμενοι μόνον
μέχρι τῆς καταβολῆς αὐτῶν. Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ἀλληλε-
γύους, δὲν εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον ἵνα ἀπομακρυνθῇ ἐκ
τῆς Τραπεζῆς ὁ θέλων· ἀρκεῖ ἵνα παραστήσῃ ἀντικαταστά-

τὴν εἰς τὰ δικαιώματα αὐτῶν καὶ τὰς ὑποχρεώσεις καὶ νὰ
συναινέσῃ ἢ γενικῆ τῶν μετόχων συνέλευσις.

Ὁ νόμος ὀρίζει δεκαετὴ τὴν διάρκειαν τῶν Τραπεζῶν
τούτων, διὰ τὴν σύστασιν τῶν ὁποίων ἀπαραίτητος ἡ κυ-
βερνητικὴ ἀδεία. Καὶ ἐξακολουθοῦσι μὲν αὐταὶ καὶ κατό-
πιν διὰ τῆς παρατάσεως τῆς κυβερνητικῆς ἀδείας, ἢ μεσο-
λάβησις ὅμως τῶν ἀπὸ δεκαετηρίδος εἰς δεκαετηρίδα ἐ-
ξελεγκτικῶν σταθμῶν εἶναι σημαντικώτατον εἰς προκοπὴν
ἐφόδιον. Εἶναι δὲ ἄξιον παρατηρήσεως, ὅτι οὐδαμοῦ μέχρι
τοῦδε προσέκρουσεν ἡ οἰκονομικὴ τῶν ἐν λόγῳ τραπεζῶν.
Καὶ δὲν δύναται μὲν νὰ συγκριθῇ αὕτη πρὸς τοὺς συγ-
χρόνους τραπεζικοὺς κολοσοὺς, π.χ. τῆς Γαλλίας, Ἀγγλί-
ας, οἱ κατωτέρω ὅμως ἀριθμοὶ ἔχουσι πολὺ τὸ ἐνδεικτι-
κὸν πρὸς χώρας, αἵτινες δύνανται νὰ ἀποβλέπωσιν ἰδιαι-
ρως εἰς τὴν περισύναξιν τῶν μικρῶν αὐτῶν πόρων.

Τοιοῦτοτρόπως ἡ κατάστασις τῶν 28 Ἀλληλεγγύων
Τραπεζῶν τῆς Σουηδίας εἶχεν ὡς ἐξῆς κατὰ Μάρτιον
1877 εἰς ἑκατομμύρια κρονοῦ: Μετοχικὸν κεφάλαιον 56,36
ἐκ τῶν ὁποίων 54,90 ἀπὸ ἀλληλεγγύων συνεταίρων καὶ
1,46 ἀπὸ ἑτερορρυθμῶν· κυκλοφορία εἰς τραπεζικὰ γραμ-
μάτια 62,58· δανειστικοὶ λ)σμοὶ ἐπὶ τῆ ὄψει 23,71· χαρ-
τοφυλάκιον 88,66· προκαταβολαὶ 72,30· μεταλλικὸν ἀ-
ποταμίευμα 21,64· ἀναλογία τούτου πρὸς τὸ ἐπὶ τῆ ὄψει
παθητικὸν 25,07 τοῖς 0]0. Παραλειπομένων τῶν δεκάδων
χιλιάδων, κατὰ τὸ 1876 τὸ ἀποθεματικὸν κεφάλαιον τῶν
Τραπεζῶν τούτων ἀνήρχετο εἰς 8,1 ἑκατομμύρια kr. καὶ
τὸ ὀργανισθὲν ἰδιαιτέρον προνοίας κεφάλαιον εἰς 3,8· τὸ
ἀκαθάριστον εἰσόδημα ἀνέβη εἰς 10,6 καὶ τὸ καθαρὸν εἰς
7,2 ἰσοδυναμοῦν ἐπὶ τῆς πρὸς τοὺς μετόχους διανομῆς
αὐτοῦ εἰς 10 περίπου τοῖς 0]0.

Ἡ τοιαύτη λειτουργία τοῦ τραπεζικοῦ τούτου ἐν Σουη-
δία συστήματος εἶναι παντὸς λόγου ἀξία. Κατὰ πόσον
ὁ φόβος τῆς ἀλληλεγγυότητος δύναται ὑπερακοντιζόμε-
νος νὰ καταστήσῃ τὸ σύστημα τοῦτο δυσχερὲς ἐκεῖ ἐνθα

ἡ καλὴ πίστις καὶ ἡ προσοχὴ ἐλλείπουσι ἐκ τῆς τάξεως τῶν κεφαλαιούχων, ἀφίνω εἰς ἐκάστην χώραν νὰ ὀμιλήσῃ κατὰ τὸν ἰδιάζοντα χαρακτήρα της. Ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ πείρα διδάσκουσι. Οἱ δὲ τόποι τῶν περιορισμένων ἀποταμιεύσεων καὶ τῶν διεσπαρμένων κεφαλαίων δύνανται, ἀποβλέποντες εἰς τὰ Σουηδικὰ τῆς ἐλευθέρας τραπεζικῆς ἀποτελέσματα, νὰ κανονίσωσι τὸ περαιτέρω οἰκονομικὸν αὐτῶν μέλλον.

ΑΛΥΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Τὸ ἅλας εἶναι ἐκ τῶν μάλλον διαδεδομένων ἐν τῇ φύσει οὐσιῶν· ἀπαντᾶται εἰς στερεὰν κατάστασιν καὶ ἀναλυμένον εἰς τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης, λιμνῶν καὶ πηγῶν. Τὸ πρῶτον εἶδος ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν μεταλλείων, ἀγνωστον ἔμεινε μέχρι τοῦδε εἰς τὰς μεταλλομαστεύσεις τῆς Ἑλληνικῆς γῆς. Τὸ ἅλας αὐτῆς ἀνήκει εἰς τὸ δεύτερον εἶδος, ἀποταμιευμένον ἐντὸς τῶν περιόρεχόντων αὐτὴν θαλασσίων ὑδάτων, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξάγεται διὰ τῆς καλλιέργειας τῶν ἀλυκῶν, τῶν ὁποίων πρέπει νὰ δοθῇ γενικὴ τις ἔννοια.

Ἡ κάστη ἀλυκὴ διαιρεῖται εἰς ὀλιγοβαθεῖς δεξαμενάς, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ πρὸς τὴν θάλασσαν κείμεναι πληροῦνται κατὰ πρῶτον ὕδατος· ἅμα δὲ τοῦτο ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῆς ἀτμόσφαιρας καὶ τοῦ ἡλίου λάβῃ σύγκρασιν τινα μέχρι 10 βαθμῶν, εἰσάγεται εἰς ἑτέρας δεξαμενάς ἐν ταῖς ὁποῖαις ἡ σύγκρασις του ἀναβαίνει εἰς 21 βαθμούς· τότε εἰσάγεται τὸ ὕδωρ ἐν ἑτέραις δεξαμεναῖς, ἐν ταῖς ὁποῖαις ἐνεργεῖται ἡ ἀποκρυστάλλωσις τοῦ ἁλατος. Τοιαύτη ἢ διαδοχικὴ σειρά τῆς καλλιέργειας τῶν ἀλυκῶν· τὸ κύριον ὀφείλεται εἰς τὴν ἐκθεσιν μικρᾶς ποσότητος ὕδατος ἐξῆ-πλωμένης ἐπὶ εὐρείας ἐκτάσεως ἀπορροφωμένων οὕτω

τῶν ὑδατωδῶν μορίων, μένουσι τὰ ἀλατώδη, τὰ ὅποια ἅμα συγκροτήσωσι πάχος 30 περίπου χιλιοστῶν τοῦ μέτρου ἀποτελοῦσι τὴν ἐσοδεῖν τῆς ἀλυκῆς, συναθροίζονται καὶ ἀποταμιεύονται διὰ τὴν μέλλουσαν κατανάλωσιν.

Ἡ ἀλατοποιία ἐν Ἑλλάδι εἶναι δημοσία ἐπιχείρησις, ἀνήκουσα εἰς τὴν τάξιν τῶν νομημάτων καὶ καλλιεργούμενη ἀμέσως ὑπὸ τοῦ δημοσίου θησαυροῦ. Ἄλλοτε εἶχε προταθῆ ἢ δι' ἐκμισθώσεως καλλιέργεια τῶν Ἑλληνικῶν ἀλυκῶν· τὸ ἀκριβὲς εἶναι ὅτι τὸ σύστημα τοῦτο δὲν ἦτο ἀγνωστον ἐν τῇ πρὸ τοῦ 1833 πρακτικῇ. Ἐν γένει διαιρεῖται εἰς δύο στάδια, ἐξ ὧν τὸ μὲν περιλαμβάνει τὴν κυρίως καλλιέργειαν, τὸ δὲ συμπεριλαμβάνει καὶ τὸ ἐκ ταύτης εἰσόδημα τοῦ κράτους. Ὡς πρὸς τὸ δεύτερον ὑπάρχουσι λόγοι καθιστῶντες ὑποπτον τὴν μεταξὺ καταναλωτῶν καὶ δημοσίου παρέμβασιν τῆς τάξεως τῶν μισθωτῶν, τῶν ὁποίων αἱ ἀμφοτέρωθεν καταχρήσεις εἶναι παροιμιώδεις εἰς τὰ δημοσιονομικὰ χρονικά. Ἐν τούτοις μένει ὑπὸ ἐξέτασιν ἡ εἰσαγωγὴ τῆς μισθώσεως εἰς τὴν κυρίως καλλιέργειαν τῶν ἀλυκῶν. Κατὰ τοὺς προϋπολογισμοὺς τῶν ἐτῶν 1876 καὶ 1877, ἐνῶ τὸ ἐκ τῶν ἀλυκῶν τοῦ κράτους εἰσόδημα ἀνέρχεται ἐνιαυσίως εἰς δρ. 850,000, πλεον τοῦ τετάρτου αὐτῶν ἦτοι 223,000 δαπανῶνται κατ' ἔτος εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ διαχείρισιν τῶν ἀλυκῶν. Καὶ εἶναι μὲν ἀλίθως ὅτι εἰσαγομένου τοῦ συστήματος τῆς μισθώσεως εἰς μόνην τὴν καλλιέργειαν ἐλαττοῦται τὸ ἀνωτέρω ποσὸν τῶν ἐξόδων κατὰ τὸ τρίτον περίπου, πάλιν ὅμως ἡ παραγωγικὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἁλατος δαπάνη εἶναι ἀνωτέρα τοῦ ὅσον ἠδύνατο αὕτη νὰ περιορισθῇ κατὰ τὰς σχετικὰς ἀναλογίας καὶ τὴν ἀπλοϊκὴν φύσιν τῆς προκειμένης παραγωγῆς.

Ἐν γένει αἱ δαπάναι τῶν ἡμετέρων ἀλυκῶν διαιροῦνται ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ 1877 εἰς τρία κεφάλαια. α) Προσωπικὸν τῶν ἀλυκῶν δρ. 25,800, ἦτοι 8,400 διὰ 3 γενικοὺς ἀποθηκάρχους πρὸς δρ. 140 κατὰ μῆνα, 7,800

δι' 7 μερικούς αποθηκάρους πρὸς δρ. 400 καὶ 9,600 δι' 20 φύλακας δρ. 40. 6') Ὑπηρεσία ἀλυκῶν δρ. 42682, ἢ τοὶ 278¼ δι' ἐτησίαν κανονικὴν ἐπιχορήγησιν 57 ἀλαταποθηκῶν, 898 διὰ βιβλία καὶ ἔντυπα, 4000 διὰ προμήθεια στατήρων καὶ σάκκων, 8000 δι' ἐνοίκια ἀποθηκῶν. γ.) Καλλιέργεια καὶ μεταφορὰ ἀλάτων δρ. 490,000, ἢ τοὶ 410,000 διὰ τὴν συλλογὴν, σώρευσιν, στέγασιν, μεταφορὰν καὶ παραλαβὴν αὐτῶν, 50,000 διὰ καλλιέργειαν τῶν ἀλυκῶν, 30,000 διὰ κατασκευὴν καὶ τακτοποίησιν αὐτῶν καὶ τῶν χανδάκων.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἔσοδα τῶν Ἑλληνικῶν ἀλυκῶν, ἰδοὺ πῶς ταῦτα ἔχουσιν ἐν τοῖς προϋπολογισμοῖς τῆς τελευταίας ὀκταετίας :

Ἔτη	Ἔσοδα δρ.	Ἔτη	Ἔσοδα δρ.
1870	800,000	1874	782,000
1871	800,000	1875	760,000
1872	1,000,000	1876	850,000
1873	750,000	1877	850,000

Ὑποτιθεμένου ὅτι πράγματι εἰσεπράχθησαν τὰ ἀνωτέρω ποσὰ, εἶναι περίεργον ὅτι ἐνῶ κατὰ πάντα λόγον αὐξάνει ὁ ἀριθμὸς τῶν καταναλωτῶν, τὸ δημόσιον ἐκ τοῦ ἄλατος εἰσόδημα, μεθ' ὅλον τὸ ἐφ' ᾧ στηρίζεται μονοπώλιον, διατελεῖ κατὰ τὸ μᾶλλον εἰς στασιμότητα. Κατὰ τὸ 1866 ὑλογίζετο εἰς 800,000 δρ. κατὰ τὸ 1867 εἰς 750,000, κατὰ τὸ 1868 εἰς 750,000. Μόνη ἡ ἰδέα τῆς καταχρήσεως δίδει ἐπαρκεῖς ἐξηγήσεις.

Ἡ ἐπὶ τῶν ἀλυκῶν νομοθετικὴ ἀνάπτυξις ἀρχεται διὰ τοῦ Β. διατάγματος τῆς 14 Ἀπριλίου 1833 καὶ τελειώνει διὰ τοῦ ΧΚΘ νόμου τῆς 26 Ἰουνίου 1877, ὅστις ὑπήγαγε τὴν ἐν Λευκάδι κοινοτικὴν ἀλυκὴν εἰς τὸ μονοπώλιον τοῦ Κράτους. Αἱ καλλιεργούμεναι ἢ δυνάμεναι νὰ καλλιεργηθῶσιν ἀλυκαὶ ὠρίσθησαν ὑπὸ τοῦ νόμου ΧΟΘ' τῆς 10 Αὐγούστου 1864 εἰς δέκα, ἢ τοὶ τῆς Ἀναβύσσου, τῆς Θερμησίας, τοῦ Μεσολογγίου (Ἀσπρῆς καὶ Μαύρης),

τῆς Λαμίας (Γαντζοῦς), τῆς Δομβραίνης, τῶν Λεχαινῶν τῆς Μήλου, τῆς Νάξου καὶ τῆς Χαλκίδος (Κοπανᾶ). Ἐκ τούτων μόνη ἡ τελευταία δὲν καλλιεργεῖται. Ἀφ' ἐτέρου πρέπει νὰ προστεθῇ εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἀλυκῶν ἡ προμνησθεῖσα τῆς Λευκάδος καὶ ἡ τῆς Κερκύρας (Λευκίμνης).

Κατὰ πᾶσαν τῶν ἀνωτέρω ἀλυκῶν ὑπάρχει γενικὴ ἀλαταποθήκη, ἐν τῇ ὁποίᾳ συγκεντροῦται τὸ παραγόμενον ἄλας. Περισπῶν τὸ ἄρθρον 4 τοῦ ἀπὸ 14 Ἀπριλίου 1833 Β. διατάγματος ἐπέτρεψε τὴν σύστασιν μερικῶν ἀλαταποθηκῶν, ὅπως διευκολυνθῶσιν οὕτως, ἀπὸ διαφορῶν σημείων τῆς ἐπικρατείας, αἱ ἀνάγκαι τῆς καταναλώσεως. Παρ' ἐκάστη μὲν γενικῇ συνέστη καὶ μερικὴ ἀλαταποθήκη πρὸς πώλησιν, ἣτις ἐν ταῖς γενικαῖς ἀπηγορεύθη συνάμα δὲ καὶ 18 ἄλλαι. Μέχρι τοῦδε ὁ ἀριθμὸς τῶν μερικῶν ἀλαταποθηκῶν ἀνέβη εἰς 49, χωρὶς νὰ παραλειφθῇ ἡ σημείωσις ὅτι διττῶς οὗτος διατελεῖ ἐν ἀμαρτίᾳ, τὸ μὲν ἐκ τῆς ὑπερβάσεως τοῦ ἀνωτέρω κανονισμοῦ, τὸ δὲ ἐκ τοῦ νόμου ΧΟΘ' τῆς 10 Αὐγούστου 1864, ὅστις ὀρίζων τὴν ἀπὸ 1 Ἀπριλίου 1862 κατάργησιν τῶν μερικῶν ἀλαταποθηκῶν ἀπεδείχθη ἥττων τῆς διοικητικῆς πρακτικῆς, ἣτις ἐπὶ ὅλην δεκαπενταετίαν διετήρησε τὰς μερικὰς ἀλαταποθήκας, μέχρι τοῦ σημείου καθ' ὃ τελευταία τις ὑπουργικὴ διαταγὴ παρατείνει τὴν ἐκθεσμον κατάστασιν ἕως 1 Νοεμβρίου ἐ. ἔ.

Ὁ τελευταῖος νόμος περιορίζει τὴν πώλησιν τοῦ ἄλατος ἐν μόναις ταῖς γενικαῖς ἀλαταποθήκαις καὶ κανονίζει τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἀλικῶν ὡς ἐξῆς: Δέκα ἀλαταποθηκάριοι, ἐξ ὧν 5 ἀ τάξεως διὰ τὰς ἀλυκάς Ἀναβύσσου, Θερμησίας, Λαμίας, Ἀσπρῆς καὶ Μαύρης Μεσολογγίου πρὸς δρ. 160 κατὰ μῆνα ἕκαστος, καὶ 5 β' τάξεως διὰ τὰς λοιπὰς πρὸς δρ. 120 ἕκαστος· πέντε βοηθοὶ διὰ τὰς ἀλαταποθήκας τῆς ἀ τάξεως πρὸς δρ. 80 ἕκαστος· καὶ 20 φύλακες δι' ὅλας τὰς ἀλαταποθήκας. Εἶδομεν ἐν τῷ προϋπολογισμῷ, ὅτι οἱ

μὲν βοῆθοι ἐλλείπουσι, οἱ δὲ μισθοὶ τῶν ἀλαταποθηκαρίων κατεβιάσθησαν εἰς 140 καὶ 100 δρ. καὶ τῶν φυλάκων εἰς 40. Ἐὸ ἐλαττόνειν ὁμῶς τοὺς μισθοὺς τῶν διαχειριζομένων, ἐν τῇ πραγματικότητι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἐν καὶ ἡμισυ ἑκατομμύριον ἐνιαυσίως, ἐξέρχεται τῆς ἀπαιτουμένης δημοσιονομικῆς ἀσφαλείας.

Θὰ ἦτο περίεργος καὶ μάλιστα ἀπαραίτητος ἐν τῇ αὐστηρᾷ κοινοβουλευτικῇ ζωῇ ἡ εἰδικὴ κατάστρωσις τῶν λογαριασμῶν τῆς δημοσίας ἀλατοποιίας. Ἀπὸ τῆς μελέτης αὐτῶν ἠδύνατο νὰ διαφωτισθῇ ἡ κανονικὴ τοῦ νόμου λειτουργία καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἡ πρακτικὴ τῆς ἐπιτηρήσεως. Ὅταν π. γ. ὁ νομοθέτης ἐπιβάλλῃ τοὺς ἀλαταποθηκαρίους ἀτάξεως εἰς ἐγγύησιν δρ. 3 χιλ. καὶ τοὺς τῆς β' εἰς ἐγγύησιν δρ. 1500, ἐξεταστέον ἂν ἡ πρόνοια αὕτη δὲν ὑπῆρξε κενή. Καὶ αἱ ἐπιθεωρήσεις τοῦ δημοσίου Οὐσαυροῦ ἔρχονται κατόπιν. — Ἀκούονται πολλαὶ καταχρήσεις ἐν ταῖς ἀλαταποθήκαις. Ἴνα ὑπερπλεονάσῃ ἀναγκαία ἡ προϋπόθεσις ὅτι προκατέπεσε ὁ χαλινὸς τοῦ διηνεκοῦς ἐλέγχου.

ΠΡΩΤΟΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΤΟΥ 1824.

Κατὰ πάντα λόγον ἡ πρώτη στρατιωτικὴ σύνταξις τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1824 ὑπῆρξεν αὐτόματος. Ἀρματωλοὶ καὶ κλέπται ἀφ' ἐνός, ἰσχυροὶ ἄνθρωποι τῶν πόλεων καὶ τῶν χωρίων ἀφ' ἑτέρου ἐχρησίμευσαν ὡς τὰ φυσικὰ κέντρα, περὶ τὰ ὁποῖα συνηνώθησαν ὅλοι οἱ οἱ ἔνοπλοι τῆς ἐλευθερίας ὁπαδοί. Ἡ κατάστασις αὕτη, μόνη δυνατὴ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπαναστάσεως, ἀπετέλεσε τὸν πυρρῆνα

τῆς ἐπομένης στρατιωτικῆς τοῦ τόπου ὀργανώσεως, καὶ ἐν πολλοῖς διετηρήθη μέχρι τέλους.

Α'. — Ἡ ἐντὴ Μοῦνη τῶν Καλτεζιῶν συγκροτηθεῖσα πρώτη τῆς ἐπαναστάσεως Συνέλευσις περιορίσθη, καθ' ὅσον γνωρίζομεν ἐκ τῆς ἀπὸ 26 Μαΐου 1824 ἀποφάσεώς της, εἰς μόνον τὸν διορισμὸν Ἀρχιστρατήγου, ὅστις μετὰ τῆς Γερουσίας «ὄλων τῶν δήμων τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Πελοποννήσου», ἔπρεπε νὰ διοικῇ τὰ τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος.

Β'. — Κατὰ τὸν Ἰούλιον καὶ Αὐγούστον 1824 ἐν Βερβένοις καὶ Χαρακόβῃ συνετάχθησαν ὑπὸ τῶν ἐκεῖ συνηθροισμένων πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν διάφορα σχέδια ὀργανισμῶν τῆς Πελοποννήσου, ἐν τοῖς ὁποίοις τὰ στρατιωτικὰ ἔχουσιν ὡς ἐξῆς. Ἐν ἐκάστη ἐπαρχίᾳ ἐκλέγονται πέντε ἔφοροι, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ τρεῖς ἀφοσιοῦνται εἰς τὰ πολεμικά, διότι ὁ μὲν ἐπιστατεῖ εἰς τὰς ζωοτροφίας τῶν στρατευμάτων καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ζωῆς των ἐφόδια, ὁ δὲ στρατολογεῖ καὶ προνοεῖ περὶ πολεμικοῦς, ὁ δὲ ἐνεργεῖ τὰς διαφορὰς εἰς χρῆσιν τῶν στρατευμάτων ἀποστολὰς, ἔχοντες ὅλοι ὑποφόρους ἐν ταῖς λοιπαῖς τῆς ἐπαρχίας πόλεσι καὶ χωρίοις καὶ ἀνὰ πεντήκοντα ἐνόπλους ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτῶν. Ἡ διοικήσις τῶν πολεμικῶν ὠρίζετο εἰς τετραμελῆ ἐπιτροπὴν, τῆς ὁποίας ὁ πρόεδρος εἶχε δύο ψήφους. Ἐντὸς τῆς Πελοποννήσου ὁ Ἀρχιστράτηγος ἠδύνατο νὰ ἐνεργῇ καὶ μόνος στρατιωτικὰς κινήσεις καὶ πολεμικὰς ἐπιθέσεις. Παρ' ὅλοις τοῖς στρατεύμασιν ἐσχηματίζετο πολεμικὸν κριτήριον, τοῦ ὁποίου αἱ εἰς θάνατον καταδικαστικαὶ ἀποφάσεις ὑπέκειντο εἰς ἀναθεώρησιν ὑπὸ ἀνωτάτου συνεδρίου. Ἀλλ' ὡς προεβρέθη τὰ ἀνωτέρω ἦσαν σχέδια, καὶ ὡς τοιαῦτα ἔμειναν ἐπὶ τέλους.

Γ'. — Κατὰ τὴν 9 Νοεμβρίου 1824 ἡ ἐν Μεσολογγίῳ Συνέλευσις τῆς Δυτικῆς χέρσου Ἑλλάδος ἐκατόνισεν ὡς ἐξῆς τὰ στρατιωτικὰ τῆς περιφερείας της: Ἀνέθηκεν εἰς τὴν Τοπικὴν Διοίκησιν, ὀνομασθεῖσαν Γερουσίαν, τὰς ἀναγκαί-
ας διὰ τοὺς ἀρχηγοὺς τῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως (Κα-

πιτάνους) διαταγὰς, ὡς καὶ τὴν ἐσωτερικὴν ἀσφάλειαν. Τὰ σχετικὰ πρὸς τὴν στρατιωτικὴν σύνταξιν τοῦ τόπου ἔχουσιν ὡς ἐξῆς ἐν τῷ συνταχθέντι προσωρινῷ Ὀργανισμῷ (ἴδ. Τὰ κατὰ τὴν Ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ Α. Μάμουκα): «Ἐπειδὴ εἶναι καὶ δίκαιον καὶ ἀναγκαῖον οἱ Καπιτάνοι καὶ στρατιῶται νὰ λάβωσιν ἀμοιβὰς διὰ τὰς ἀπερασμένας τῶν ἐκδουλεύσεις πρὸς τὴν Πατρίδα, ὁμοίως δὲ καὶ ἐκεῖνοι οἵτινες θέλουν προσφέρει εἰς τὸ ἐξῆς ἐκδουλεύσεις ἀξιολόγους διὰ τὸ καλὸν τῆς Πατρίδος, ἡ Γερουσία θέλει λάβει ἀφεύκτως τὴν φροντίδα ν' ἀποφασίσῃ τὰς ἀναλόγους ἀμοιβὰς καὶ τοὺς μισθοὺς τῶν.

«Ὁ Καπιτάνος τοῦ κάθε τμήματος (Ναχεγέ) θέλει ἔχει ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του τὴν δύναμιν τῶν ἀρμάτων τῆς Καπιτανίας του. Χρέη του δὲ καὶ δικαιώματα εἶναι τὰ ἐξῆς: 1) ἐν καιρῷ ἐκστρατείας νὰ παραλαμβάνῃ μὲ τὴν συγκατάθεσιν τῆς Γερουσίας ἐκτὸς τῶν προσδιορισμένων μισθωτῶν του καὶ ὅσους ἄλλους ἤθελε κάμει χρεῖα τῶν κατοίκων, ὅσοι δύνανται νὰ φέρουν ἄρματα. 2) νὰ ἔχῃ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του τὸ στράτευμα, μεταξὺ τοῦ ὁποίου καὶ ἐκ τῶν εὐγενῶν καὶ πρωτίστων ἀνεύρισκονται, χρεωστοῦν νὰ ὑποτάσσωνται εἰς αὐτὸν καθ' ὅλην τὴν ἐκστρατείαν. 3) νὰ προσέχῃ νὰ μὴ διαλύεται τὸ στράτευμά του ἐν καιρῷ τῆς ἐκστρατείας, οὔτε νὰ ἀναχωρήσῃ κανεὶς τῶν στρατιωτῶν του ἀνευ ἐγγράφου ἀδείας του. 4) ὅταν ἡ Γερουσία ἤθελε τοῦ ζητεῖ ἀνθρώπους διὰ τὴν γενικὴν εὐταξίαν ἢ δι' ἄλλο τί, ὑποχρεοῦται νὰ τοὺς δίδῃ. 5) νὰ ζητῇ καὶ νὰ λαμβάνῃ τὰς ἀναγκαῖας τροφὰς καὶ ἐφόδια ἀπὸ τὴν Γερουσίαν. 6) νὰ ὑπακούῃ τὰς διαταγὰς ὅπου ἤθελε τοῦ δίδονται ἀπὸ τὴν Γερουσίαν. 7) νὰ ἔχῃ ἐν τῇ ἀπουσίᾳ του ἓνα ἐπίτροπον του κοντὰ εἰς τοὺς Ἐφόρους τοῦ Τμήματος (Ναχεγέ) τόσον διὰ τὴν ἐσωτερικὴν εὐταξίαν τῆς Καπιτανίας του, ὅσον καὶ διὰ νὰ ἐκτελῶνται δι' αὐτοῦ αἱ ἀποφάσεις τῶν κρίσεων.»

Δ'.—Κατὰ τὴν 15 Νοεμβρίου 1821 ἡ ἐν Ἀμφίσσῃ Συνέ-

λευσις τῆς Ἀνατολικῆς χέρσου Ἑλλάδος ἐκανόνισεν ὡς ἐξῆς τὰ στρατιωτικὰ τῆς περιφέρειας τῆς: Εἰς ἐκάστην ἐπαρχίαν ἀνεγνωρίζετο ἰδιαιτέρος στρατὸς, ἰδιαιτέρος Καπιτάνος καὶ δικαίωμα προτάσεως στρατιωτικῶν βραβεύσεων. Ἡ διεύθυνσις τοῦ κατὰ ξηρὸν καὶ θάλασσαν πολέμου ἀνετίθετο εἰς τὸ ὀργανισθὲν πολιτικὸν σῶμα τῆς Ἐθνικῆς Βουλῆς, καθὼς καὶ ἡ σύστασις τακτικῶν στρατευμάτων. Ἐν τούτοις ἵνα κινήσῃ ἐσωτερικὰ ἢ ἐξωτερικὰ στρατεύματα ἐν τῇ Ἀνατολικῇ χέρσῳ Ἑλλάδι, ἔπρεπεν ἡ Ἐθνικὴ Βουλὴ νὰ λαμβάνῃ ἐκάστοτε τὴν ἀδειαν ἐτέρου πολιτικοῦ σώματος, ἤτοι τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὅστις μόνος ἠδύνατο νὰ φέρῃ πανταχόθεν στρατεύματα, τόσον ἐνδοθεν ὅσον καὶ ἐξωθεν τοῦ ἔθνους. Ὁ Ἀρείος Πάγος, ὢν τὸ μέσον τῆς ἐνώσεως τῆς Ἀνατολικῆς χέρσου Ἑλλάδος μετὰ τῶν λοιπῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ μερῶν, ἐνησχολεῖτο ἰδιαιτέρως εἰς ὅσα ἀπέβλεπον τὸν γενικὸν πόλεμον ὡς πρὸς τὴν περιφέρειαν του, τὰ φρούρια τῆς ὁποίας ὑπήγοντο ὑπὸ τὴν ἀμεσον ἐπιστάσιαν του. Παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ ὡς καὶ παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Βουλῇ συνεκροτοῦντο ἰδιαιτέρα στρατιωτικὰ σώματα. Ἡ προμήθεια τῶν τροφῶν καὶ τῶν πολεμοφοδίων τῶν στρατευμάτων ἀνετέθη κατ' ἐπαρχίας εἰς τοὺς λεγομένους Προεστώτας τῆς Κάσσης, συγχρονως δὲ ὠρίσθησαν καὶ εἰδικοί Προεστώτες εἰς τὰ πολεμικὰ, τὰ κατὰ τοὺς ὁποίους καθήκοντα ἐκανονίσθησαν ὑπὸ τῆς νομικῆς Διατάξεως τῆς Ἀνατολικῆς χέρσου Ἑλλάδος ὡς ἐξῆς (τόμ. α', κεφ. γ', § στ')

«1) Αὐτοὶ ἔχουσι νὰ ἀνταποκρίνωνται μὲ τὸ στρατόπεδον τῆς ἐπαρχίας ἢτοι μὲ τὸν Καπιτάνον, ὁ ὁποῖος γράφει πρὸς αὐτοὺς τὰς ἀνάγκας του, τόσον διὰ τροφὰς ὅσον καὶ δι' ἐφόδια, καὶ αὐτοὶ φροντίζουσι νὰ στέλλωνται ἐν καιρῷ. 2) Αὐτοὶ τὰς τροφὰς νὰ ζητῶσι ἀπὸ τοὺς Κασσιέρους καὶ μὲ ἐγγραφὸν ἐκείνων νὰ λαμβάνωσι ἀπὸ τοὺς Μαγαζιέρους. 3) Αὐτοὶ νὰ λαμβάνωσιν ἀπὸ τοὺς Ἀστυνόμους τοὺς ἀναγκαίους φούρνους καὶ ζυμωτὰς, καὶ ζῶα διὰ νὰ μετα-

χομίζονται. 4) Αὐτοὶ νὰ φροντίζωσι νὰ γράφωσιν εἰς τὸν Καπιτάνον ὅσα πρέπει νὰ ἡξεύρη, καθὼς καὶ ἐκεῖνος πρὸς αὐτοὺς νὰ γράφῃ τὰ συμβαίνοντα καλὰ ἢ κακὰ εἰς τὸν πόλεμον. 5) Αὐτοὶ νὰ φροντίζωσι περὶ τῶν ἀναγκαίων εἰς τὸ νοσοκομεῖον τῆς ἐπαρχίας, νὰ περιθάλλωνται οἱ ἀσθενεῖς στρατιῶται, νὰ μὴ λείπωσι ὅλα τὰ ἀναγκαῖα καὶ νὰ πληρόνωνται ὅλοι οἱ ἰατροὶ καὶ λοιποὶ ἀπὸ τῆν Κάσσαν δι' αὐτῶν.»

Ἄλλ' ἢ κυρίως εἰπεῖν στρατιωτικὴ σύνταξις τῆς Ἀνατολικῆς χέρσου Ἑλλάδος ἐτέθη ἐπὶ τῶν ἐπομένων βάσεων ὑπὸ τῆς Νομικῆς Διατάξεως (τμ. ε, κεφ. α). α) «Ἡ ἐπαρχία ἔχει τὸν Καπιτάνον τῆς, ὁ ὁποῖος εἶναι συγχρόνως Στρατηγὸς τῆς Ἑλλάδος.—β) Ἡ ἐπαρχία δὲν δύναται νὰ ἀποβάλῃ τὸν Καπιτάνον τῆς, χωρὶς πρῶτον νὰ ἀναφέρῃ τὰς αἰτίας πρὸς τὸν Ἄρειον Πάγον, ὁ ὁποῖος κρίνει τὴν ὑπόθεσιν καὶ ἀναφέρει αὐτὴν πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Βουλὴν, καὶ ἐκείνη ἀποφασίζει διότι ὁ Καπιτάνος εἶναι καὶ τῆς Ἑλλάδος ἐν γένει Στρατηγός. γ) —Εἰς τὸν πόλεμον ἀκούει μόνον τὸν Ἄρειον Πάγον ὁ Καπιτάνος.—δ) Ὄταν χηρέυσῃ ἡ ἐπαρχία Καπιτάνου, αὐτὴ μὲν ἐκλέγει, ὁ δὲ Ἄρειος Πάγος ἐπικρίνει, ἡ δὲ Ἐθνικὴ Βουλὴ ἀποφασίζει.—ε) Ὁ υἱὸς τοῦ ἀποθανόντος Καπιτάνου ὁ πρωτότοκος λαμβάνει τὸν τόπον τοῦ πατρὸς του.—ς) Ὅστις Καπιτάνος, χρηματίας Καπιτάνος ἐπαρχίας, δὲν ἔχει καπιτανίαν κατὰ περίστασιν, ἐπειδὴ εἶναι στρατηγὸς τῆς Ἑλλάδος, ἡ Ἐθνικὴ Βουλὴ ἔχει νὰ φροντίσῃ περὶ αὐτοῦ.

ζ) «Ἡ Ἀστυνομία, μὲ τὸ μέσον τῶν διωρισμένων εἰς τὰ διάφορα μέρη τῆς πόλεως καὶ χωρία, νὰ συνθέσῃ ἀκριβὲς κατάστιχον ὄλων τῶν ἀνθρώπων, ὥστε νὰ φαίνεται εἰς αὐτὸ πόσας φαρμιλίας ἔχει κάθε χωρίον καὶ ἡ πόλις. Ἐκάστης δὲ φαρμιλίας τὰ μέλη ὀνομαστί, καὶ τὰς ἡλικίας καὶ τὸ ἐπάγγελμα, καὶ τὴν περιουσίαν, καὶ ὅσοι μὲν γεννῶνται νὰ προσθέτωνται, ὅσοι δὲ ἀποθνήσκουσι ν' ἀπαλείφωνται ἀπὸ αὐτὸ τὸ κατάστιχον· ὁ Καπιτάνος νὰ ἐκλέγῃ τοὺς ἀναγ-

καίους στρατιῶτας, τοὺς ὁποίους νὰ ἔχη ἕνα ὀλόκληρον χρόνον εἰς τὸν πόλεμον· εἰς αὐτοὺς νὰ δίδῃ μισθὸν ἢ ἐπαρχία ὅσον προσδιορίσει ὁ Ἄρειος Πάγος· τῶν δὲ φονευθέντων ἀπὸ αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον τὰς φαρμιλίας νὰ τρέφῃ καὶ παντοιοτρόπως νὰ περιθάλλῃ ἢ ἐπαρχία, ἄχρι τῆς Ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως. Οἱ Προεστῶτες τῶν πολεμικῶν νὰ ἔχωσι τὴν τελευταίαν ταύτην φροντίδα.

η) «Ἐκτὸς τοῦ σώματος ἐκείνου τῶν στρατιωτῶν, ὅλοιοι ἄνδρες ἀπὸ δεκατεσσάρων ἕως ἑξήντα χρόνων ἡλικίας νὰ διαιρεθῶσιν εἰς εἰκοσιπενταρχίας, καὶ ἕνας ἐξ αὐτῶν εἰκοσιπενταρχος· καὶ δύο εἰκοσιπενταρχίαι νὰ κάμωσι μίαν πεντηκονταρχίαν, καὶ δύο πεντηκονταρχίαι μίαν ἑκατονταρχίαν· χωριστὸν δὲ κατάστιχον νὰ περιέχῃ τὰ ὀνόματα αὐτῶν, καὶ τὰ χωρία εἰς τὰ ὁποῖα εὕρισκονται αὐτοὶ ὅλοι νὰ ἡσυχάζωσιν, εἰς τὰ ἴδια ἕκαστος καταγινόμενος· χρείας δὲ τυχοῦσης, ὁ Καπιτάνος διορίζει ὀνομαστί τὸν δεῖνα καὶ δεῖνα εἰκοσιπεντόρχους, ἢ τὸν δεῖνα ἑκατόνταρχον, μὲ τοὺς ἀνθρώπους τῶν νὰ κινηθῶσι, καὶ μετὰ τὴν χρείαν ἐπιστρέφουσι ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια· καὶ τοῦτο κατὰ τάξιν, διὰ νὰ δουλεύωσιν ὅλοι τὴν Πατρίδα χωρὶς νὰ ἔχη κανένας νὰ παραπρονεθῇ.

θ) «Ὁ εἰκοσιπενταρχος, ὅταν λάβῃ προσταγὴν νὰ κινηθῇ, καὶ κατὰ περίστασιν δὲν ἔχη ὀλόκληρον τὴν εἰκοσιπενταρχίαν του, εἴτε διότι ἔλειψεν, εἴτε διότι ἠσθένησεν κανένας, δανείζεται ἀπὸ ἄλλην τοὺς λείποντας· ὅταν δὲ ἀποθάνῃ κανένας, προσπαθεῖ εὐθὺς νὰ θάλλῃ ἄλλον εἰς τὸν τόπον του.—ι) Οἱ εἰκοσιπενταρχοὶ τῆς πόλεως δίδουσιν ἀμοιβαίως τρεῖς ἀνθρώπους διὰ τὴν Ἀστυνομίαν, εἰς τὰ διάφορα ὑπουργήματα τῆς πόλεως, καὶ ἐκεῖνοι τῶν χωρίων εἰς τοὺς Προεστῶτας.—ια) Ὄταν μία εἰκοσιπενταρχία, διὰ νὰ συμπληρωθῇ, ἔχη ἀνάγκην δύο τριῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι εὕρισκονται εἰς τὸ χωρίον, ἐν καιρῷ χρείας ἐκεῖθεν τοὺς λαμβάνη.—ιβ) Τὸ κατάστιχον τῶν εἰκοσιπεντάρχων στέλλεται εἰς τὸν Ἄρειον Πάγον.—ιγ) Οἱ Καπιτάνοι γνωστοποιοῦσι πρὸς τὸν Ἄρειον Πάγον τὸ πο-

σόν τοῦ στρατοῦ ὅσον δι' ἓνα χρόνον παρέλαβον καὶ ἐκεῖνος σκέπτεται ἂν τὸ ὅλον τοῦ στρατοῦ τῶν ἐπαρχιῶν ἀναλογῆ μετὰς πολεμικὰς περιστάσεις· ὁ Ἄρειος Πάγος ἀκόμη εὐρίσκει καὶ διορίζει τὴν ἀναλογίαν τῶν στρατευμάτων ὡς πρὸς τὰς ἐπαρχίας.—ιδ') Οἱ Καπιτάνοι γράφουσιν ἀμέσως πρὸς τὸν Ἄρειον Πάγον κατὰ τὴν χρείαν.(1)»

Ε'.—Ἐν δὲ τῇ Πελοποννήσῳ κατὰ τὴν 27 Δεκεμβρίου 1821 ἡ Γερουσία ἐψήφισε τὸν ὀργανισμὸν τῆς Προσωρινῆς Διοικήσεως τῆς χερσονήσου, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐκάστη ἐπαρχία, ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς, ὑπεβάλλετο εἰς στρατολογίαν οὐχὶ ἄνω τῶν χιλίων ἀνδρῶν. Ἡ Γερουσία διετήρει τὴν στρατιωτικὴν διεύθυνσιν, ἔχουσα ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς τοὺς στρατηγοὺς καὶ ἀναγνωρίζουσα εἰς αὐτοὺς τὸ δικαίωμα ἵνα ἐκλέξωσι τέσσαρας συναδέλφους των, ὅπως μένωσιν παρ' αὐτῇ πρὸς γνωμοδότησιν. Ἐν γένει ἐν τῷ προκειμένῳ ὀργανισμῷ παρείχοντο ἐλπίδες στρατιωτικῶν ἀμοιβῶν διὰ τὰς προηγουμένας καὶ μεταγενεστέρως ἀξιολόγους ἐκδουλεύσεις. Εἰδικώτερον δὲ τὰ στρατιωτικὰ ἐκانونίσθησαν ὡς ἑξῆς (κεφ. δ')

α') Ἡ Πελοπόννησος θέλει ἔχειν ἐπὶ τὸ παρὸν ἕξ ἢ ὀκτὼ Στρατηγοὺς, τοὺς ὁποῖου ἐκλέγει ἡ Πελοποννησιακὴ Γερουσία μετὰξὺ τῶν ἀξιωτέρων καὶ ἐκδουλευσάντων τῇ πατρίδι.

β') Ἐκάστη ἐπαρχία θέλει ἔχει τὸν Καπιτάνον ἢ Καπιτάνους, πρὸς τοὺς ὁποῖους θέλει παραδίδονται οἱ στρατιῶται τῆς ἐπαρχίας, ὅσους δηλονότι ἡ Πελοποννησιακὴ Γερουσία ἤθελε προσδιορίσει εἰς κάθε ἐκστρατείαν, εἴτε ἔ-

(1) Ἐνδεικτικὸν τῶν τότε ἰδεῶν εἶναι καὶ τὸ ἀπὸ 27 Ἰανουαρίου 1822 ψήφισμα τοῦ Ἄρειου Πάγου, κατὰ τὸ ὁποῖον ἠδύναντο αἱ γυναῖκες καὶ τὰ τέκνα τῶν φονευθέντων εἰς τὸν πόλεμον νὰ γράψωσιν ἀναφορὰν εἰς τὸν Ἄρειον Πάγον ἐπικυρωμένην ἀπὸ τοὺς Ἐφόρους διὰ νὰ τοὺς διορισθῇ σιτηρέσιον, καθὼς καὶ ἔσοι στρατιῶται ἐλαβώθησαν εἰς τὸν πόλεμον καὶ ἔσοι ἔκαμαν ἀνδραγαθίας, διὰ νὰ καταγραφοῦν τὰ ὀνόματά τους εἰς τὸν Κώδικα καὶ νὰ τοὺς ἀνταμείψῃ τὸ Γένος μετὰ λαμπρὰς ἀνταμοιβὰς μετὰ τὴν ἀκοκατάστασιν τῶν πραγμάτων.»

σω, εἴτε ἔξω τῆς Πελοποννήσου· ὅσαι δὲ ἐπαρχίαι δὲν ἔχουσι σήμερον Καπιτάνον, δύνανται νὰ ἐκλέξωσι, τὴν δὲ ἐκλογὴν τοῦ ἐπικυροῖ ἡ Γερουσία· αὐτοὶ δὲ οἱ Καπιτάνοι νὰ ἐκλέγωσι τοὺς ὑποκαπιτάνους καὶ ὑπαξιωματικούς τῆς ἐπαρχίας των· αὐτὴν δὲ τὴν ἐκλογὴν νὰ ἐπικυρῇ ἡ Γερουσία.

γ') Ἡ Γερουσία μετὰ τῶν Στρατηγῶν καὶ Καπιτάνων τῆς Πελοποννήσου, ἐν καιρῷ πολέμου καὶ ἐκστρατείας, νὰ ἐκλέγωσιν ἓνα ἀρχιστράτηγον, ὃν νὰ ἐπικυρῇ καὶ ἡ Ἐθνικὴ Βουλὴ.—δ') Ὁ Ἀρχιστράτηγος οὐδέποτε δύναται νὰ ἐκστρατεύσῃ ἄνευ εἰδήσεως τῆς Γερουσίας, καὶ συναιρέσεως τῆς Ἐθνικῆς Βουλῆς.—ε') Ὁ Ἀρχιστράτηγος θέλει ὑπόκειται εἰς τοὺς τεθησομένους νόμους.—ς') Οἱ μισθοὶ τῶν Στρατηγῶν καὶ Καπιτάνων καὶ στρατιωτῶν θελοῦσι διορισθῆν παρὰ τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας.

(ἔπεται ἡ συνέχεια).

Μ.

ΔΙΕΘΝΗΣ ΘΝΗΣΙΜΟΤΗΣ.

Ἡ ὀνησιμότης ἀνήκει εἰς τὸν ὑπέρτατον νόμον, καθ' ὃν ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς γῆς πρέπει νὰ διέλθῃ ἡ ἀπειρία ἐκείνη τῶν ὄντων, τὴν ὁποῖαν ἠθέλησεν ὁ Δημιουργός. Εἰς τὴν διέλευσιν ταύτην πολλαὶ αἰτίαι δύνανται νὰ συντρέξωσιν· ἀπαραίτητον ὅμως ἵνα οἱ προγενέστεροι ἀφίγωσιν ἐκάστοτε τόπον εἰς τοὺς μεταγενεστέρους. Τὸ ποτήριον χωρεῖ μέχρι τοῦ χείλους· ὅταν ὑπερπληρωθῇ, ἐκρέει.

Ἐν τούτοις ὁ βαθμὸς τῆς ταχύτητος, μεθ' ἧς τὸ φαινόμενον τοῦτο ἐκτυλίσσεται, ἀνήκει εἰς σημαντικωτάτην ἔποψιν τῆς ἔθνικῆς εὐημερίας. Ἡ κανονικὴ παλαιώσις καὶ φθορὰ διαφέρει τῆς ἀπὸ κρημνῶν καταστροφῆς. Κατὰ τὸ μέτρον τοῦτο δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν τὰς διερχομένας ἐκ τοῦ ἡμετέρου πλανήτου γενεάς. Ὅσα ταχύτερον διήγυσαν

τόν βίον, τόσω ὀλιγώτερα ἐπετέλεσαν ἔργα καὶ μικροτέραν μερίδα ἀπέκτησαν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ πολιτισμοῦ, ὅστις πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἡ κεφαλαιωδεστάτη τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐπιχειρήσις.

Συμβαίνει δὲ ὅτι, καθόσον ἡ ἀνθρωπότης προβιβάζεται ἐν τῷ σταδίῳ τοῦ πολιτισμοῦ, κατὰ τοσοῦτον καὶ ἡ ζωὴ τῶν μελῶν της ἀποβαίνει μακροτέρα. Τὸ κατόρθωμα εἶναι πρὸ πάντων οἰκονομικόν, διότι αἱ μὲν γαῖαι διὰ τῆς καλλιέργειας βελτιούμεναι καθίστανται ὑγιεινότεραι, αἱ δὲ τροφαὶ ἀφθονώτεραι μεταξὺ τῶν ὀρθῶς ἐν κοινωνίᾳ βιούντων ἢ τῶν ἐν ἀγρίᾳ καὶ βάρβαρικῇ καταστάσει, τῶν ὁποίων τὰς τάξεις συνεχῶς ἡ πείνα ἀποδεκατίζει. Ἐν γένει δὲ ἡ βιωτικὴ, τελειοποιουμένη καὶ πρὸς τὰ ἔξω παντοειδῆ ἐφόδια τῆς ζωῆς καὶ πρὸς τὰ ἔσω, ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου ἦτοι τὰ πνευματικά, ἠθικά καὶ ὑλικά στοιχεία, ἀποτελεῖ τὴν κυριωτάτην βάσιν ἐφ' ἧς ἀναπτύσσεται ἡ μακροβιότης τῶν μεγάλων ἀριθμῶν, δηλαδή ἡ κατὰ μέσον ὄρον ἐπὶ τοῦ ὅλου τῆς χώρας πληθυσμοῦ. Ἐνῶ παρὰ τοῖς ἀγρίοις κατὰ τὸ τεσσαρακοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας ἀρχεται ἡ παρακμὴ τοῦ ἀνθρώπου καὶ σπάνιοι εἶναι οἱ ὑπερπεντηκοντούτεις, παρατηροῦμεν ἐν Ἀγγλίᾳ ἐν ἔτει μὲν 1700 ἕνα θάνατον ἐπὶ 39 ζώντων, ἐν ἔτει δὲ 1831 ἕνα ἐπὶ 58. Ὁ μέσος ὄρος τῆς ζωῆς ἐν Γενεύῃ ἀπὸ 24 $\frac{1}{2}$ ἐτῶν κατὰ τὰ μέσα τοῦ 17^{ου} αἰῶνος ἀνέβη εἰς 38 $\frac{1}{2}$ ἔτη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος. Ἀνάλογα φαινόμενα παρὰ πάσαις ταῖς χώραις τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ἑλλάδα, μερικώτερα τίς ἐξετάσις εἶναι ἀπαραίτητος. Ἐν γένει οἱ κατὰ τὸ 1873 ἀποβιώσαντες ἐν Ἑλλάδι ἀναβιβάζονται εἰς 36,864, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ πλείονες ἀνήκουσιν εἰς τὸν νομὸν Ἀχαΐας καὶ Ἠλίδος (5,905) καὶ οἱ ἐλάσσονες εἰς τὸν τῆς Ζακύνθου (1,405). Ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ ὁ Χάρων εἰργάσθη δραστηριώτερον ἐν τῷ νομῷ Ἀχαΐας καὶ Ἠλίδος (1 θάνατος ἐπὶ 25 κατοίκων), κατόπιν τοῦ ὁποίου ἔρχεται ὁ τῆς Ἀρκαδίας

(1 θ. ἐπὶ 30 κατ.), ὁ τῆς Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας (1 θ. ἐπὶ 33 κατ.), ὁ τῆς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας (1 θ. ἐπὶ 36 κατ.), οἱ νομοὶ Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος, Λακωνίας, καὶ Ζακύνθου (1 θ. ἐπὶ 39 κατ.), ὁ τῆς Μεσσηνίας (1 θ. ἐπὶ 40 κατ.), ὁ τῶν Κυκλάδων (1 θ. ἐπὶ 50 κατ.), οἱ τῆς Εὐβοίας, καὶ Ἀκαρνανίας καὶ Αἰτωλίας (1 θ. ἐπὶ 54 κατ.), ὁ τῆς Κερκύρας (1 θ. ἐπὶ 56 κατ.), καὶ τέλος ὁ τῆς Κεφαλληνίας (1 θ. ἐπὶ 63 κατ.).

Ἀλλὰ τοῦ ἔτους 1873 ἡ θνησιμότης πρέπει νὰ σχετισθῇ πρὸς τὰς τῶν προηγουμένων ἐτῶν. Ἐνῶ αὕτη ὑπελογίζετο εἰς 1 ἐπὶ 47,7 κατοίκων τῷ 1864, ἀνέβη εἰς 1 ἐπὶ 47,6 τῷ 1864, ἔτι δὲ μᾶλλον εἰς 1 ἐπὶ 40,7 τῷ 1869 καὶ 1 ἐπὶ 39 τῷ 1873. Ἡ τάξις αὕτη ὀποτελεῖ ἰδιαίτερον κοινωνικὸν διαφέρον. Ὑποτιθεμένων ὡς ἀκριβῶν τῶν ὑπὸ τῆς Διοικήσεως συγκεντρουμένων σχετικῶν πληροφοριῶν, τὸ σύμπτωμα πρέπει νὰ συνδυασθῇ πρὸς τοὺς ὄρους τῆς νεωτέρας παρ' ἡμῶν ζωῆς. Πῶς! εἰς τὴν ἀρχὴν ἔτι τοῦ σταδίου ἤρχισεν ἡ ἀπειθοδρόμησις; Βεβαίως εἰς τὸ φαινόμενον τοῦτο εὐθύνεται ἡ γενικὴ κατῶστασις τῆς ἐπικρατείας. Ἐὰν π.χ. ὀλόκληροι κοινότητες ἐξαντλοῦνται ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῶν γειτονικῶν ἐλῶν, εἰάν ἐπὶ τοῦ πλείστου τῆς χώρας αἱ δυσχέρειαι τῆς βιωτικῆς ἐπιτείνονται ἐκ τῆς ἐλαττωματικῆς συγκοινωνίας καὶ διευθύνσεως, ἀναντιρρήτως ὑπάρχει καὶ ἐπὶ τούτων ὡς καὶ ἐπὶ τόσων ἄλλων θεμάτων ἀλληλεγγύη μεταξὺ τῶν γενικῶν τῆς ἐπικρατείας ἐλατηρίων. Τοιοῦτοτρόπως ἡ πολιτειακὴ ἀρχὴ τῆς ἐκ διαλειμμάτων ἀναθεωρήσεως τῶν ἐλατηρίων τούτων περιβάλλεται ἄκραν σπουδαιότητα καὶ περιέχει τὴν καθόλου διοικητικὴν τοῦ μέλλοντος. Ἐν τούτοις δὲν πρέπει νὰ λησμονηθῶσι ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς θνησιμότητος καὶ τὰ ρήγματα, ἀπερ' ἡ νεωτεριστικὴ τροπὴ τῶν βιωτικῶν μεθόδων ὁσημέραι ἀνοίγει ἐπὶ τοῦ κοινωνικοῦ σώματος ἐθνῶν, τὰ ὁποῖα, ὡς τὸ Ἑλληνικὸν ὀπωσοῦν ὀρμητικῶς τρέπονται πρὸς τὴν θεραπείαν τῶν ὀλισθηρῶν ἀναγκῶν.

“Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ, δὲν πρέπει ὑπὲρ πολὺ ἀπολύτως νὰ ἐννοήσῃ τις τὸ ἀνωτέρω ἐπὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι θνησιμότητος σύμπτωμα. Προξενεῖ τοῦτο ἐντύπωσιν ἐνεκεν τοῦ ἀποκαλυφθέντος ὀπισθοδρομικοῦ κατὰ τὸν ἡμέτερον πληθυσμὸν ἐλιγμοῦ. Ἐν τούτοις ἡ διεθνὴς ἔποψις τῆς θνησιμότητος παρέχει τῇ ἡμετέρᾳ χώρᾳ σχετικὴν ἐνθάρρυνσιν μεγίστης σημασίας, ὡς ἀποδεικνύει ἡ ἐπομένη, ἀπὸ τελευταίων τοῦ K. M. Bloock μελετῶν κατασκευασθεῖσα, κλίμαξ τῆς Εὐρωπαϊκῆς θνησιμότητος ἐπὶ 100 κατοίκων:

Χῶραι	Θάνατοι	Χῶραι	Θάνατοι
Νορβηγία	1,83	Ἡρωσσία	2,69
Σουηδία	1,97	Σαξωνία	2,91
Δανιμαρκία	2,02	Ἰσπανία	2,96
Ἑλλάς	2,06	Βαυαρία	2,99
Σκωτία	2,22	Οὐγγαρία	3,06
Ἀγγλία	2,27	Ἰταλία	3,06
Γαλλία	2,30	Βυρτεμβέργη	3,16
Βέλγιον	2,40	Αὐστρία	3,25
Ὀλλανδία	2,54	Ρωσσία	3,68

Ἀπὸ τῶν ἐνδεικτικῶν τούτων δεδομένων τῆς Καταστατικῆς πρέπει νὰ σταματήσωμεν εἰς τὴν μεταξὺ τῶν δύο ἀρκτικωτέρων τῆς Εὐρώπης ἐπικρατειῶν ἀντίθεσιν. Ἀφ' ἑνὸς ἡ Σουηδία καὶ Νορβηγία διατελεῖ ἐν τῇ μικροτέρᾳ θνησιμότητι καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ Ρωσσία ἐν τῇ μεγαλειτέρᾳ. Πόθεν ἡ ἀπότομος αὕτη διαχώρισις τῆς ζωῆς ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν τοῦ ποταμοῦ Τορνεα καὶ τῆς μέχρι τῶν ἐκβολῶν του Βαλτικῆς Θαλάσσης; Δὲν εἶναι μόνον τὸ κλίμα ὅπερ ἐπιδρᾷ ἐπὶ τοῦ μέτρου τῆς ζωῆς. Εἶναι, ὡς παρατηρεῖ ὁ K. Legoyt κατὰ μεγάλας πιθανότητας καὶ ἡ φυλὴ. Διότι λαοὶ διαφόρου πολλάκις καταγωγῆς, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ αὐτοῦ κλίματος καὶ ὑπὸ τὰς αὐτὰς φυσικὰς καὶ ψυχολογικὰς ἐπιδράσεις, παρετηρήθη ἀπὸ γεγονότων ἐπιμελῶς ἐξετασθέντων, ὅτι δὲν ἀνθίστανται ἐπίσης κατὰ τῶν θανατικῶν ἐπιρροῶν, αἱ ὁποῖαι τοὺς περικυκλοῦσιν.